

ALGEMENE WERKING

JAARVERSLAG 2009

CENTRUM VOOR GELIJKHEID VAN KANSEN EN VOOR RACISMEBESTRIJDING

ALGEMENE WERKING

JAARVERSLAG 2009

CENTRUM VOOR GELIJKHEID VAN KANSEN EN VOOR RACISMEBESTRIJDING

CENTRUM VOOR
GELIJKHEID
VAN KANSEN
EN VOOR RACISME
BESTRIJDING

Voorwoord	4
Hoofdstuk 1: Organisatie van het Centrum	6
1.1. Structuur en organisatie	7
1.2. Organigram	9
1.3. Raad van Bestuur	10
Hoofdstuk 2 : Activiteiten van het Centrum	11
2.1. Het Centrum in cijfers	12
2.2. Behandeling van individuele meldingen: procedure	13
2.3. Departement Discriminatie	14
2.3.1. Dienst Eerste Lijn	14
2.3.2. Dienst Tweede Lijn	15
2.4. Departement Gelijke Kansen	17
2.4.1. Dienst Diversiteit	17
2.4.2. Vormingsdienst	19
2.4.3. Federaal Impulsfonds voor het Migrantenbeleid	23
2.5. Departement Migratie	24
2.5.1. Grondrechten en analyse van migratiestromen	24
2.5.2. Mensenhandel	26
2.6. Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting	27
2.7. Internationale activiteiten	28
2.7.1. Het Centrum als internationale partner	28
2.7.2. Buitenlandse delegaties op bezoek bij het Centrum	29
2.7.3. Overzicht van de buitenlandse partners van het Centrum	29
Hoofdstuk 3: Rekeningen van het Centrum	31
Conclusies en vooruitzichten	33
Bijlage: Publicaties van het Centrum in 2009	35

VOORWOORD

Dit **Jaarverslag Algemene Werking 2009** wil u een beeld geven van hoe het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (Centrum) vorm en inhoud gaf aan zijn wettelijke opdrachten. Deze opdrachten staan kort maar duidelijk omschreven in de oprichtingswet van het Centrum en kregen een concrete vertaling in het **Strategisch Driejarenplan 2008-2010**.

In dat strategisch driejarenplan hebben we de twee ‘pijlers’ omschreven, de terreinen waarop het Centrum actief is. Het gaat enerzijds om de pijler **discriminatie/gelijke kansen**, een pijler die net als een medaille twee kanten heeft. Het zijn twee kanten die te onderscheiden zijn, maar niet te scheiden. De opdracht is inderdaad om elke vorm van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur (volgens wettelijk bepaalde criteria, zie de oprichtingswet van 15/02/1993) tegen te gaan, en waarvoor het Centrum goede reactieve vaardigheden moet ontwikkelen, in stand houden en aanscherpen. De opdracht is tegelijkertijd om gelijke kansen te bevorderen, en dat vergt van het Centrum proactieve vaardigheden om – vaak vanuit vastgestelde discriminaties of op basis van studies – acties en beleidsvoorstellen te ontwikkelen om discriminaties te voorkomen.

Anderzijds is er de pijler **migraties**. Binnen deze tweede pijler kreeg het Centrum de opdracht om “*te waken over de grondrechten van de vreemdelingen op het grondgebied*”, om “*de overheden te informeren over de aard en de grootte van de migratiestromen*”, en om “*de strijd tegen de mensenhandel te stimuleren*”. Ook hier is er een reactieve en een proactieve dimensie.

Voor de volledigheid vermelden we in deze inleiding ook het ‘Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting’ (Steunpunt Armoedebestrijding), dat sinds 1998 toegevoegd is aan het Centrum, en dat zowel eigen beleidsorganen als een eigen budget heeft. Het Steunpunt maakt daarom zijn eigen werkingsverslag dat u kunt vinden op hun website (www.armoedebestrijding.be).

Sinds een drietal jaar zet het Centrum de eigenheid van deze verschillende pijlers sterk in de verf. Zo is er een apart **Jaarverslag Migratie** en een **Jaarverslag Discriminatie/Diversiteit**. Sinds 1995 al heeft het Centrum daarnaast een **Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel**, en sinds 2001 publiceert het Steunpunt Armoedebestrijding om de twee jaar een **Verslag Armoedebestrijding**.

Het verslag dat voor u ligt, beperkt zich tot wat het Centrum doet. De net genoemde verslagen geven een beeld van de stand van zaken in elk van deze materies en formuleren aanbevelingen aan de betrokken overheden.

Het Centrum is niet alleen op verschillende terreinen actief. In het strategisch driejarenplan definiëren we ook de drie te onderscheiden opdrachten of **stielen** op elk van deze terreinen. De eerste opdracht is om **meldingen** te ontvangen over discriminaties, haatmisdrijven en schendingen van de grondrechten van vreemdelingen en daar een zo adequaat mogelijke oplossing voor te geven die in het beste geval én de melder tevreden stelt én goed is voor de samenleving als geheel. De tweede opdracht bestaat erin preventief te werken via **informatie, sensibilisatie en vorming**, om zo oplossingen aan te reiken om gelijke kansen en het respect voor de grondrechten te bevorderen. De derde en laatste opdracht stelt dat het Centrum **adviezen en aanbevelingen** richt tot de overheden om de reglementering te verbeteren. Het Centrum heeft in 2009 de pijler discriminatie/gelijke kansen herschikt om deze drie opdrachten nog beter tot hun recht te laten komen. Er gaat ook blijvende aandacht naar de ondersteunende diensten zonder dewelke het operationele werk niet mogelijk zou zijn: onthaal en logistiek, ICT, financieel beheer, personeelszaken en communicatie.

In 2009 heeft het Centrum sterk ingezet op **internationale samenwerking** en op de samenwerking met **gewesten en gemeenschappen**, als een soort voorafname op het **interfederaal Centrum**, waarover we het in ons slotwoord hebben. Gewesten en gemeenschappen spelen een eersterangsrol in maatschappelijke domeinen zoals onderwijs, toegang tot werk, toegankelijkheid van gebouwen, huisvesting, ... Ze zijn – samen met een brede waaier van maatschappelijke actoren – onmisbaar voor een brede benadering die we op het Centrum via transversale werkgroepen realiseren. Het oogmerk blijft dat ieder die te maken krijgt met discriminatie, racisme of inbreuken op de grondrechten weet waar hij of zij terecht kan en dat deze incidenten leiden tot preventieve acties.

Edouard Delruelle, *Adjunct-directeur*
Jozef De Witte, *Directeur*

Hoofdstuk 1

ORGANISATIE VAN HET CENTRUM

1.1. Structuur en organisatie

In 2009 werd de interne organisatie van het Centrum grondig herschikt (cfr. infra). Deze reorganisatie is een natuurlijk gevolg van de evolutie van de bevoegdheden van het Centrum. Sinds enkele jaren is de historische kerntaak van het Centrum, het bestrijden van racisme en de integratie van personen van vreemde afkomst gevoelig uitgebreid.

Uitbreiding bevoegdheden

Onder impuls van het Europees beleid heeft de wetgever in 2003 en in 2007 wetten goedgekeurd die een omzetting zijn van Europese richtlijnen. Die richtlijnen binden de strijd aan tegen discriminatie niet enkel op basis van 'ras' of etnische afstamming, maar ook op basis van handicap, leeftijd, seksuele geaardheid en geloof of levensbeschouwing.

Gendergerelateerde aangelegenheden heeft de wetgever toegewezen aan het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. Daarnaast heeft het Centrum in 2003 en 2007 de opdracht gekregen toe te zien op de naleving van de antidiscriminatiewetgeving met betrekking tot alle andere beschermde criteria¹.

Met de uitbreiding van de bevoegdheden in 2003 heeft het Centrum naast de bestaande diensten 'Racisme', 'Integratie' en 'Vorming', een nieuwe dienst 'Niet-rationale Discriminatie' opgericht. De nieuwe medewerkers van deze dienst moesten niet enkel alle meldingen over de nieuwe beschermde criteria uit de wet van 2003 (seksuele geaardheid, handicap en gezondheidstoestand, leeftijd, vermogen, ...) verwerken, maar ook een netwerk aanleggen (verschillende samenwerkingsprotocollen werden ondertekend met gespecialiseerde verenigingen), informatie- en sensibiliseringscampagnes opzetten en tot slot ook een structurele aanpak ontwikkelen door het formuleren van adviezen en aanbevelingen.

Nog in 2003 kreeg het Centrum de opdracht toe te zien op het naleven van de grondrechten van vreemdelingen en de overheid te informeren over de aard en de omvang van migratiestromen.

Nieuwe interne organisatie

Aangezien de beeldvorming rond het Centrum sterk was bepaald (en gedeeltelijk nog altijd, door de officiële benaming ervan) door zijn voorgeschiedenis in de strijd tegen 'raciale' discriminaties, moesten de nieuwe bevoegdheden meer zichtbaar worden. In plaats van de nieuwe opdrachten en medewerkers in de bestaande diensten te integreren, richtte het Centrum een nieuwe dienst op. Tegelijk bleven de diensten 'Racisme' en 'Integratie' behouden, daar deze in zekere zin deel uitmaakten van het DNA van het Centrum.

Die keuze die zeker pertinent en raadzaam was in 2003, liet vijf jaar later toch haar beperkingen zien. Het onderscheid tussen 'raciale' en 'niet-rationale' discriminatie bleek steeds artificiëler. Enerzijds omwille van de hervorming van de antidiscriminatie- en antiracismewetten in 2007 en de goedkeuring van regionale en communautaire decreten en ordonnanties tussen 2007 en 2009. Die hebben geleid tot gelijkaardige bepalingen, mechanismen en procedures ongeacht het discriminatiecriterium. Anderzijds als gevolg van de Europese evolutie die gericht is op de integratie van verschillende criteria in een gemeenschappelijke, transversale en geïntegreerde aanpak.

Een eerste stap werd in 2008 gezet met de oprichting binnen het Centrum van een 'Dienst Eerste Lijn'. Die moest alle individuele meldingen die bij het Centrum binnenkwamen ontvangen, inclusief die waarvoor het departement Migratie bevoegd was.

In 2009 werd deze dynamiek voltooid met de oprichting van nieuwe diensten en departementen en verdwenen enkele oudere diensten.

De tekening hieronder schetst de verschillende veranderingen.

In plaats van de departementen per criterium ('raciaal', integratie van personen van vreemde afkomst en niet-rationale discriminatie) te structureren, werden de diensten per stiel gestructureerd.

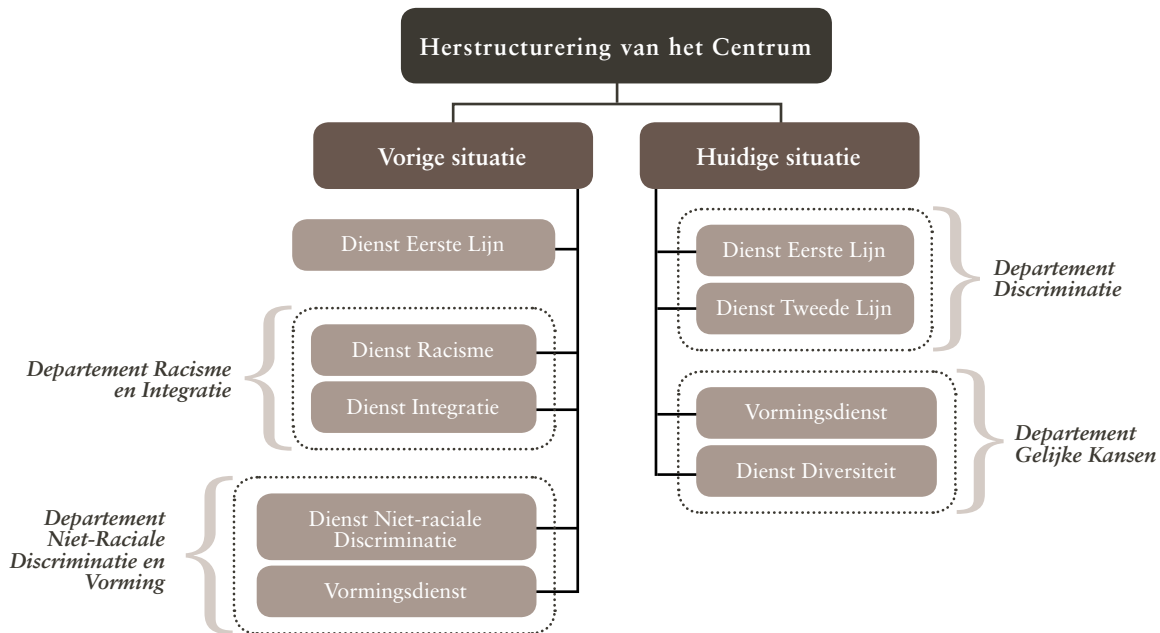
Het departement Discriminatie (Eerste Lijn en Tweede Lijn) behandelt prioritair de eerste stiel van het Centrum: de behandeling van individuele meldingen en dossiers. Het departement Gelijke Kansen (Vorming en Diversiteit) richt zich vooral op de tweede

¹ Met uitzondering van taal, waarvoor nog een orgaan moet worden aangesteld. De bevoegdheden van het Centrum zijn trouwens nog niet formeel uitgebreid naar het criterium 'syndicale overtuiging' dat in 2009 na een arrest van het Grondwettelijk Hof werd opgenomen in de lijst van de criteria die beschermd worden door de Antidiscriminatiewet.

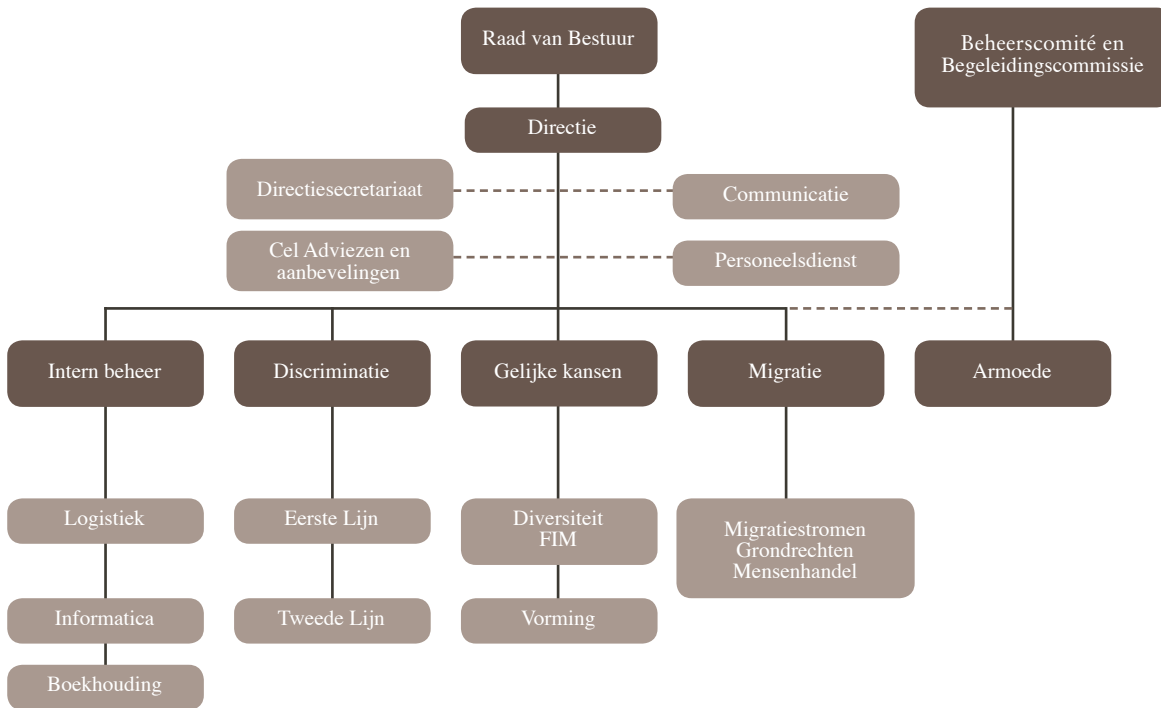
stiel, met name een structurele aanpak gericht op preventie, informatie, sensibilisatie, vorming, studies en onderzoek. Alle departementen delen een verantwoordelijkheid over de derde stiel van het Centrum: het formuleren van adviezen en aanbevelingen.

Om de verscheidenheid aan toevertrouwde opdrachten aan te pakken is een sterk transversaal overleg onontbeerlijk. Zo zijn verschillende werkgroepen opgericht

(of bevestigd in hun mandaat) die samengesteld zijn uit medewerkers van verschillende diensten. Die werkgroepen moeten de expertise van het Centrum uitbreiden, hetzij rond bepaalde sectoren: tewerkstelling, huisvesting, onderwijs, interculturele harmonisatie, *care* (gezondheid, thuishulp en thuiszorg, ...), politie/justitie/gevangeniswezen; hetzij ten aanzien van beschermde criteria (handicap, 'ras').

1.2. Organigram

1.3. Raad van Bestuur

Het Centrum wordt bestuurd door een Raad van Bestuur die pluralistisch is samengesteld. Deze raad is samengesteld uit 21 effectieve leden en 21 plaatsvervangers. Deze worden benoemd voor een periode van zes jaar. Onder de leden zijn er kandidaten voorgedragen uit de federale regering, gemeenschaps- en gewestregeringen. Hervé Hasquin werd benoemd als voorzitter en AnnVerreth als ondervoorzitster van de Raad van Bestuur van het Centrum².

Philippe Bouchat vervangt Fernand Van Hemelrijck als regeringscommissaris. Intussen werd Fatima Zibouh aangeduid als plaatsvervangend lid. Tijdens de redactie van deze publicatie was deze verandering nog niet opgenomen in het Belgisch Staatsblad.

Samenstelling van de Raad van Bestuur van het Centrum op 31/05/2010

Effectieve leden	Plaatsvervangers
Hervé Hasquin (<i>voorzitter</i>)	Isabelle Mazzara
Ann Verreth (<i>ondervoorzitster</i>)	Tinneke Huyghe
Bernard Blero	Fatima Shaban
Jan Boulogne	Anne-Marie Vangeenberghe
Anne-Emmanuelle Bourgaux	Ahmed Laaouej
Eddy Boutmans	Kurt Demeester
Naima Charkaoui	Hakim Boutkabou
Diane Culer	Chico Kebsi
Claude Debrulle	Fatima Zibouh
Eugène Dimmock	Machteld Ory
Badra Djait	Jochen Soetens
Afaf Hemamou	Mohammed Tijjini
Laura Iker	Fabien Paelmans
Carine Jansen	Alain Jacobeus
Véronique Lefrancq	Benoît Drèze
Eric Lemmens	Gisèle Marlière
Alexander Miesen	Ingrid Inselberger
Liesbet Stevens	Karin Van Mossevelde
Soetkin Suetens	Khadija Zamouri
Renaat Vandevelde	Ina Vandenberghe
Steven Vansteenkiste	Lieve De Cocq
Regeringscommissaris	
Philippe Bouchat	

De Raad van Bestuur keurde dit jaarverslag goed.

2 Belgisch Staatsblad 28-07-2008, 18 JULI 2008 - Koninklijk Besluit ter benoeming van de leden van de Raad van Bestuur van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding.

Hoofdstuk 2

ACTIVITEITEN IN 2009

2.1. Het Centrum in cijfers

In 2009 ontving het Centrum in totaal **3.646** meldingen.

De melders waren opvallend vaker mannen (**65,1%**) dan vrouwen (**32,3%**).

Het grootste deel van de meldingen hadden betrekking op discriminatie (**56,1%**).

Meldingen over migratie bleven echter niet uit (**20,7%**).

Voor alle meldingen waarvoor het Centrum bevoegd was, werden uiteindelijk **2.344** dossiers geopend.

Het Centrum is in **19** van deze dossiers een rechtszaak begonnen.

Daarnaast startte het Centrum in 2009 **15** juridische procedures in de strijd tegen mensenhandel.

412 dossiers werden doorverwezen naar andere bevoegde of gespecialiseerde instanties.

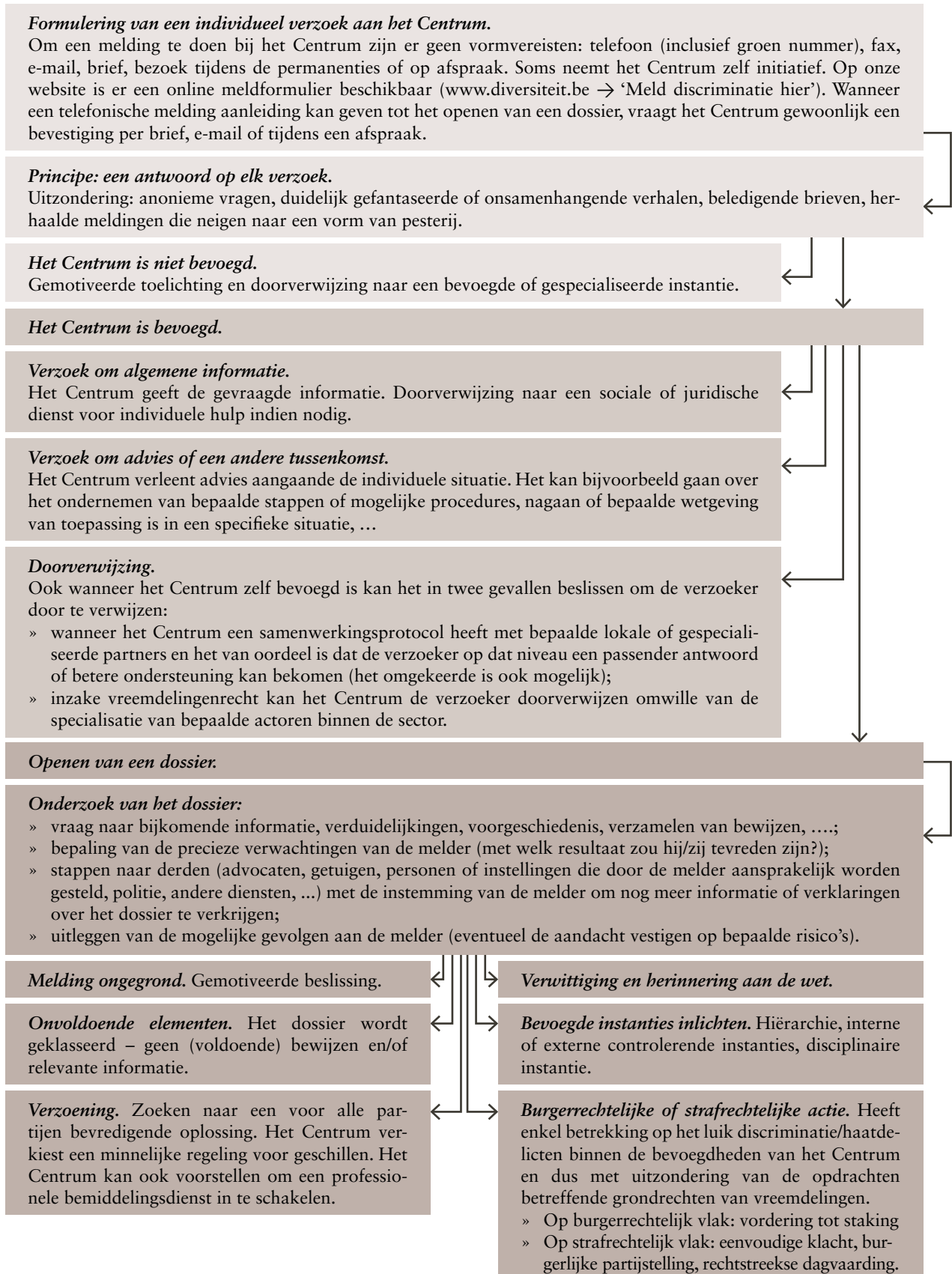
De website blijft een belangrijk instrument voor het ontvangen van meldingen. Maar liefst **50%**

van alle meldingen gebeurde via de website www.diversiteit.be.

47,4% van de melders deed een melding in het Nederlands, **46,7%** deed dit in het Frans.

In totaal bracht het Centrum **73** adviezen en aanbevelingen uit.

2.2. Behandeling van individuele meldingen: procedure

2.3. Departement Discriminatie

2.3.1. Dienst Eerste Lijn

De Dienst Eerste Lijn kadert binnen de uitvoering van het strategische plan 2008-2010 van het Centrum. Dit strategische plan voorzag de oprichting van een transversale eerstelijnsdienst voor personen die contact wensen op te nemen met het Centrum. Via de Dienst Eerste Lijn moet het Centrum toegankelijker worden en de verzoekers binnen een redelijke termijn een eerste antwoord geven op hun vragen.

De Dienst Eerste Lijn verzorgt een telefonische permanentie voor personen die informatie wensen, een discriminatie willen melden of advies wensen over onder andere de grondrechten van vreemdelingen. Eén voormiddag per week is er een permanentie waar bezoekers op het Centrum zelf terecht kunnen. Op afspraak ontvangt de dienst ook personen buiten die uren.

Na een eerste interne evaluatie met zeer goede resultaten werden de bevoegdheden van de Dienst Eerste Lijn uitgebreid. Zo ontvangt de dienst voortaan ook meldingen rond cyberhate. In 2009 werd de dienst versterkt met de aanwerving van een secretariaatsmedewerkster (0.5 voltijdse equivalent) en 2 juristen (1,5 voltijdse equivalent). Op 31 december 2009 waren er in totaal 9 medewerkers in 8 voltijdse equivalenten werkzaam op de dienst.

Opgavens van de Dienst Eerste Lijn: registratie, advies, informatie, doorverwijzing

In de strijd tegen discriminaties geeft de Dienst Eerste Lijn informatie over de bevoegdheden van het Centrum en verleent het advies aan individuele melders. De dienst biedt een professioneel onthaal en stelt verzoekers concrete oplossingen voor om uit een moeilijke situatie te geraken. Zodra een verzoeker bijstand vraagt, wordt een dossier geopend en aan de Dienst Tweede Lijn overgemaakt voor verdere opvolging.

De Dienst Eerste Lijn verstrekt eveneens informatie en adviezen inzake de grondrechten van vreemdelingen, met name over administratieve vragen en over de toegang tot het grondgebied, verblijf, vestiging en verwijdering van vreemdelingen. Concreet gaat het over de mogelijkheden om een verblijf te regulariseren of over procedures inzake gezinshereniging, de toegang

tot de Belgische nationaliteit of de arbeidsmarkt, ... Om personen die zich tot het Centrum richten zo goed mogelijk verder te helpen, neemt de Dienst in sommige gevallen contact op met lokale en federale administraties of met advocaten.

Regelmatig ontvangt de Dienst Eerste Lijn vragen waarvoor het Centrum na analyse niet bevoegd blijkt te zijn. De dienst verwijst die verzoekers dan zo goed mogelijk door naar andere instanties die beter geplaatst zijn om hen te adviseren, zoals sociale diensten, ombudsdiensten, administraties, advocaten, ... Verzoekers met meldingen over discriminatie op basis van geslacht worden doorverwezen naar het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

Implementatie Metis

De Dienst Eerste Lijn ging ook voorop bij de implementatie van een nieuw informaticasysteem voor de verwerking en registratie van meldingen en dossiers: Metis. Dit systeem wordt zowel intern gebruikt (door de Eerste Lijn, de Tweede Lijn en het Departement Migratie), als door externe partners, zoals de verschillende Vlaamse meldpunten.

Metis is een webplatform dat toelaat om meldingen en dossiers te verwerken en door te sturen naar interne diensten of externe partners. Hierbij zijn een aantal veiligheidsmaatregelen ingebouwd ter bescherming van de persoonsgegevens.

Een voordeel van dit informaticasysteem is automatisering. Wanneer bijvoorbeeld een bepaalde uitspraak in de media heel wat meldingen veroorzaakt, laat Metis toe om snel een groot aantal melders te beantwoorden. Dit is onder meer het geval met meldingen rond cyberhate.

Door de opslag van (geanonimiseerde) gegevens betreffende melders, de aard van de feiten, de betrokken personen en het gevolg dat aan een verzoek wordt gegeven, kan Metis betrouwbare cijfergegevens produceren. Daarmee wordt een beeld geschetst van de realiteit inzake discriminatie of grondrechten van vreemdelingen.

2.3.2. Dienst Tweede Lijn

De Dienst Tweede Lijn is een nieuwe dienst van het Centrum die op 12 oktober 2009 is opgestart in het kader van de interne herstructurering (cfr. supra). De Dienst Tweede Lijn is ondergebracht in het nieuwe Departement Discriminatie, naast de Dienst Eerste Lijn.

De Dienst Tweede Lijn bestaat vooral uit medewerkers uit de voormalige diensten 'Racisme' en 'Niet-rationale discriminatie' en een medewerkster van de Dienst Vorming. De dienst telt 18 medewerkers, waarvan iets meer dan de helft juristen. Hoewel de behandeling van individuele discriminatiedossiers en dus de toepassing van de wetten tot de belangrijkste taken van de dienst hoort, is een multidisciplinaire en dus niet enkel juridische aanpak noodzakelijk. Zo kan de dienst optimaal inspelen op de verwachtingen van de verzoekers en op de noodzaak om oplossingen te vinden buiten de formele procedures die door de antidiscriminatie- en antiracismewetten zijn bepaald.

Eén van de eerste opdrachten van de dienst is de behandeling van individuele dossiers inzake discriminaties op grond van alle criteria waarvoor het Centrum bevoegd is (leeftijd, handicap, seksuele geaardheid, ras/etniciteit, geloof of levensbeschouwing, vermogen, gezondheidstoestand ...) in alle domeinen van het maatschappelijk leven (arbeid, huisvesting, verzekeringen, onderwijs, horeca, politie, cyberhate,...).

In 2009 hebben de diensten 'Racisme' en 'Niet-rationale Discriminatie'- ondertussen Dienst Tweede Lijn- 1.859 dossiers geopend. Dit betekent dat elke medewerker gemiddeld iets meer dan 100 nieuwe dossiers opvolgt, bovenop de dossiers van de afgelopen jaren die in 2009 nog in behandeling waren. Voor een meer gedetailleerd overzicht van deze cijfers verwijzen we naar het jaarverslag Discriminatie/Diversiteit 2009.

Bij de verwerking van individuele verzoeken streeft het Centrum eerst en vooral naar onderhandelde oplossingen. Het is pas in de meest ernstige en flagrante gevallen, of wanneer een dialoog onmogelijk blijkt, dat het Centrum de zaak bij gerechtelijke en/of disciplinaire overheden aanhangig zal maken. In 2009 was dit slechts het geval voor 3,5 % van de dossiers (66 op 1.859) (eenvoudige klacht of rechtszaak).

De Dienst Tweede Lijn beperkt zich niet tot de behandeling van individuele dossiers. Uit de behandelde dossiers worden lessen getrokken om in de toekomst op een meer structurele en/of preventieve manier op te treden.

Zo dragen medewerkers onder meer in transversale werkgroepen bij tot het ontwikkelen van instrumenten, studies en onderzoeken. Die komen aan bod in het hoofdstuk over de Dienst Diversiteit en/of in de bijlage over de publicaties van 2009.

Cyberhate

Cyberhate kan via de website van het Centrum gemeld worden (www.diversiteit.be). Twee medewerkers van de Dienst Tweede Lijn behandelen de dossiers over cyberhate.

Samenwerkingsverbanden

Het is vooral op het niveau van de Dienst Tweede Lijn dat de externe samenwerking operationeel wordt. Het Centrum heeft verschillende samenwerkingsakkoorden of -protocollen afgesloten met overheden en partners op het terrein (organisaties, vakbonden, ...). Bijna al deze protocollen bevatten een luik over meldingen en individuele dossiers en voorzien een concrete samenwerking voor de behandeling daarvan.

» **Met het Waals Gewest en de Franse Gemeenschap**
Het Centrum³ heeft samenwerkingsprotocollen afgesloten met het Waals Gewest en de Franse Gemeenschap in het kader van de goedkeuring van decreten inzake antidiscriminatie. Dankzij die protocollen konden in 2009 drie nieuwe medewerkers op de Dienst Tweede Lijn worden aangeworven. Ze zijn in het bijzonder belast met de behandeling van dossiers die raken aan de bevoegdheden van het gewest (openbaar vervoer, beroepsopleiding, ...) en de gemeenschap (onderwijs, cultuur, ...).

» **Met het Vlaams Gewest**

De overeenkomst tussen de Vlaamse overheid en het Centrum werd in 2009 verlengd in het kader van de verdere uitbouw van een netwerk van meld-

3 En het Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen

punten. Deze meldpunten zijn van start gegaan in de centrumsteden en kunnen rekenen op steun van het Centrum: gebruik van een centrale applicatie voor de behandeling van dossiers en gegevensverwerking (Metis), vorming, helpdesk en samenwerking of overdracht van dossiers of meldingen tussen meldpunten en het Centrum.

» **Met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**

Er is een nieuw samenwerkingsprotocol gesloten tussen het Centrum en het Territoriaal Pact voor de Werkgelegenheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat vervangt het akkoord dat al jaren bestaat met Actiris.

» **Met andere partners**

Vakbonden: ACV, ABVV, ACLVB

Gespecialiseerde verenigingen:

- » *Seksuele geaardheid:* Alliège, Arc-en-ciel Wallonie, Çavaria, FAGL, Tels Quels, Het Regenbooghuis
- » *Handicap en gezondheidstoestand:* AFrAHM, Altéo, ANAHM, Association socialiste de la personne handicapée, Braille Liga, Federatie van Vlaamse dovenorganisaties, Fédération Francophone des Sourds de Belgique, Handiplus, Inclusie Vlaanderen, Katholieke Vereniging Gehandicapten, Ligue des Droits de l'Enfant, Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap, Nationale Vereniging voor Hulp aan Verstandelijk Gehandicapten (NVHVG), Oeuvre national des aveugles, Sensoa, Vlaamse Diabetes Vereniging vzw, Vlaamse Federatie Gehandicapten, Vlaamse Liga Tegen Kanker

2.4. Departement Gelijke Kansen

2.4.1. Dienst Diversiteit

De Dienst Diversiteit werkt rond relevante vragen met betrekking tot discriminatie in verschillende sectoren: werk, huisvesting, onderwijs, gezondheid en het diversiteits- en integratiebeleid.

De dienst formuleert adviezen en aanbevelingen en verzekert de uitbouw van een stevig netwerk van actoren die actief zijn op het terrein (of werkveld). Afhankelijk van de mogelijkheden die zich aanbieden kan de dienst ook begeleidingstrajecten en informatie- en sensibiliseringsacties uitwerken. In samenwerking met de dienst Vorming kan het waar nodig gepaste vormingen aanbevelen.

In 2009 heeft de Dienst Diversiteit meegewerkt aan de volgende acties:

Sensibilisatie/Informatie

- » **Handicontact**
Deelname aan negen sensibilisatiemodules in Waalse steden rond de antidiscriminatiewetgeving gericht aan handiccontactpersonen (deskundigen in de gemeenten voor de opvang van personen met een handicap).
- » **Sensibilisatie/informatie rond de bestrijding van discriminaties in de huisvestingsector** gericht aan immo-agenten in samenwerking met de Confederatie van Immobiliënberoepen in België (CIB), bij huurderverenigingen of verenigingen die ijveren voor het recht op huisvesting en bij steunpunten. Het Centrum was ook aanwezig op het congres van CIB Brussel (CIBRU).
- » **Sensibilisatie/informatie rond de opvang van werknemers met een handicap** (antidiscriminatiewetgeving, redelijke aanpassingen op het werk) gericht aan de managers van de Radisson-hotels in het kader van hun diversiteitsplan met het Territoriaal Pact voor de werkgelegenheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- » **Toespraak bij de publicatie van een boek over transculturele psychoanalyse, ‘vergezichten’** (29/05/2009).

- » **Organisatie van een seminarie over de situatie van vrouwen van vreemde afkomst op de Belgische arbeidsmarkt in samenwerking met het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.** (13/10/09). Het seminarie lag in het verlengde van de studievoormiddag van 24 september 2009 georganiseerd door de Minister van Gelijke Kansen over meervoudige discriminatie in het kader van de Rondetafels van de Interculturaliteit, waaraan het Centrum deelnam. Daarvoor werd een begeleidingscomité opgericht.
- » **Regionale herinneringseducatiedagen**
Vorming rond discriminatie op grond van handicap en seksuele geaardheid aan leerlingen van het secundair onderwijs in het kader van de regionale herinneringseducatiedagen georganiseerd door de Senaat.
- » **CastMe Campagne**
Sensibilisatiecampagne rond discriminatie van jongeren (16-26 jaar) van vreemde afkomst op de arbeidsmarkt.

Beleid, advies en aanbevelingen

- » **Deelname als lid aan de Begeleidingscommissie voor de aanwerving van personen met een handicap binnen het federaal administratief openbaar ambt.** Deze commissie is belast met de opvolging van de toepassing van de wettelijke quota.
- » **Medische selectievoorwaarden politie.**
Inventarisatie van mogelijke discriminatievormen in de (nieuwe) medische selectievoorwaarden van de politie. De politie zal rekening houden met onze suggesties bij een volgende aanpassing.
- » **Aanbeveling over het verlies van studiepunten bij ernstige ziekte**
Aanbeveling aan de Vlaamse Minister van Onderwijs en aan de Vlaamse Interuniversitaire Raad om een regeling uit te werken opdat studenten die ernstig ziek worden en daardoor niet aan de examens kunnen deelnemen, geen studiepunten verliezen omwille van hun ziekte.
- » **Ouderschapsprojecten bij lesbische koppels: aanbeveling inzake bevallingsverlof**
Opstellen en verspreiden van een aanbeveling tot

wijziging van een wettelijke bepaling die een verschil in behandeling teweegbrengt tussen homoseksuele werknemers (lesbische koppels) en heteroseksuele werknemers.

- » **Aanbeveling van het Comité van Ministers aan de Lidstaten over maatregelen ter bestrijding van discriminatie op grond van seksuele geaardheid of gender-identiteit**
Deelname aan de voorbereidende vergaderingen van de Federale Overheidsdienst Justitie.
- » **Deelname aan de coördinatie georganiseerd door de Minister van Volksgezondheid rond de problematiek inzake het ontzeggen van de toegang tot het geven van bloed voor mannen die seksuele betrekkingen hebben met andere mannen en uitbrengen van advies.**
- » **Deelname aan de Raad van Bestuur van CeMIS: Centrum voor Migratie en Interculturele studies, Universiteit Antwerpen.**
- » **Deelname aan het overleg georganiseerd door de Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (CSA) met betrekking tot het door de CSA bepaalde reglementaire kader voor de verkiezingen.**

Studies/studiedagen

- » **Interventie op de studiedag van de FUSL en publicatie van een artikel** (Faculté Universitaire St. Louis) (19/05/09) 'Actualités du droit de la lutte contre la discrimination: *les aménagements raisonnables en matière de handicap au sens de la loi du 10 mai 2007 tendant à lutter contre certaines formes de discrimination*' en de publicatie van een artikel.
- » **Interventie op het colloquium (Science Po de Lille) 'L'apparence physique: motif de discrimination'** (18/11/09)
'La prise en compte de la discrimination à raison de l'apparence physique par les institutions publiques de lutte contre les discriminations, approche comparative: Belgique, France, Québec'.
- » **Onderzoek 'Arbeidssituaties van holebi's die handarbeid of een technische functie uitoefenen'**
Opstellen en uitschrijven van een aanbesteding voor dit onderzoek; selectie van de dienstverlener (HIVA K.U.Leuven) en samenstelling van de begeleidingscomités.
- » **Studie 'Leven als transgender in België' van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM)**
Het Centrum is lid van de Raad van Bestuur van het IGVM en heeft deelgenomen aan het begeleidingscomité van deze studie.
- » **Deelname aan twee Raxen studies**
 - » 'Racisme et discrimination dans le monde du sport en Belgique' die gericht is op discriminatie in voetbal, basketbal en atletiek. De studie op Europees niveau is nog niet klaar.
 - » 'Housing conditions of Roma and Travellers in Belgium'. De volledige studie op Europees niveau is op 20 februari 2010 voorgesteld te Brussel.
- » **Deelname aan de stuurgroep van het onderzoek 'Selfreported jeugddelinquentie in België' (SRDBEL)** binnen het kader van de projecten 'Samenleving en Toekomst' van de Federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid.
- » **Tolerantie-enquête. Hoe tolerant zijn Belgen ten opzichte van etnische minderheden?**
Naar aanleiding van de Internationale Dag tegen Racisme gaf het Centrum een presentatie van de resultaten uit een studie over de tolerantie van de Belgen t.o.v. etnische minderheden die in ons land leven: Maghrebijnen, Turken, Zwart-Afrikanen en Oost-Europeanen.
- » **Deelname aan het debat over 'de multiculturele samenleving' en 'allochtonen en de arbeidsmarkt', op de personeelsdag van groep INTRO (1/07/2009)**
- » **Interventie op het seminarie 'Diversiteitsmanagement in de openbare diensten', Rondetafel georganiseerd door de Federale Overheidsdienst Personeel&Organisatie in het kader van de Rondetafels van de Interculturaliteit (19/11/2009)**
- » **Deelname als expert en waarnemer aan de testing rond discriminatie op de huisvestingsmarkt uitgevoerd door de vereniging ALARM, resultaten gepubliceerd op 7 september 2009.**

- » **Interventie op de studiedagen ‘Binnen zonder onderscheid? Het bestrijden van discriminatie als instrument van het gelijkheidskansenbeleid’** georganiseerd door de stad Gent.
- » **Deelname als lid van het begeleidingscomité van vier studies in opdracht van het ‘Observatoire de l’accueil et l’accompagnement de la personne handicapée’ (Cocof).** Deze handelden respectievelijk over: de problematiek van aangepaste huisvesting na een hersenongeval; het aanbod aan openbare huisvesting voor personen met een handicap; een eerste ontwerp van een strategisch plan ter bevordering van huisvesting van personen met een handicap; een beschrijving van het vastgoedpark voor personen met een verstandelijke handicap in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Publicaties/Website

- » **Update brochure ‘Wegwijs in de redelijke aanpassingen ten behoeve van personen met een handicap op het werk’** uitgegeven door de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.
Actualisatie van de verwijzingen naar de wetgeving en organisaties in de brochure.
- » **Onderzoek en brochures ‘Redelijke aanpassingen aan goederen en diensten voor personen met een handicap en personen met beperkte mobiliteit’**
Presentatie van de onderzoeksresultaten (uitgevoerd door het OIVO); publicatie van tien themabrochures.
- » **Lancering van de ‘Checklist leeftijd’**
Lancering van een instrument om werkgevers, kandidaat-werknemers en eventuele andere geïnteresseerden duidelijk te maken waarom bepaalde jobaanbiedingen al dan niet verenigbaar zijn met het verbod op discriminatie op grond van leeftijd.
- » **Publicatie van de brochure ‘Discriminatie van holebi’s. Wat is het en wat doe je eraan? Info en praktische tips’.**
- » **Publicatie van de brochure ‘Discriminatie van personen met een handicap. Wat is het en wat doe je eraan? Info en praktische tips’.**
- » **Update van de New In Town website**
Wijziging van de lay-out op www.newintown.be

waar (toekomstige) nieuwkomers nuttige informatie vinden over onder andere tewerkstelling, opleiding, verblijfsvergunning en huisvesting.

2.4.2. Vormingsdienst

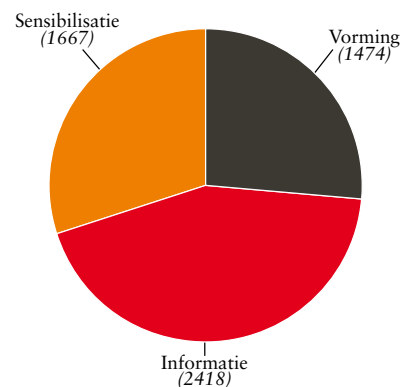
Hoe worden minderheidsgroepen of mensen die vatbaar zijn voor discriminaties onthaald in overheidsdiensten? Hoe kan men diversiteit invoeren in een instelling of onderneming? Hoe worden conflicten opgelost? Hoe kan men luisteren, ageren, onderwijzen en werken in een multiculturele omgeving? Op dit en nog vele andere vragen helpt de vormingsdienst om een antwoord te vinden. De vragen komen van een zeer divers publiek: politiediensten, magistraten, leerkrachten, ambtenaren verantwoordelijk voor het onthaal in OCMW's, gevangenisbewakers, gemeenten, studenten, maatschappelijk werkers, vakbonden, privé-sector en verenigingen. De vormingsdienst ontwikkelde een preventieve en pragmatische aanpak van vormingen. Kennisoverdracht en reflectie baseren zich op een methodologie die veel plaats laat voor de praktijkervaring van de deelnemers.

In 2009 werden de vormings-, informatie- en sensibilisatieacties van de dienst als volgt verdeeld:

Acties rond vorming, sensibilisatie en informatie in cijfers⁴

Verdeling van het aantal bereikte deelnemers per type actie.

Totaal : 5.559 personen

⁴ Deze cijfers houden geen rekening met publicaties, communicatieacties en -campagnes van het Centrum.

De Vormingsdienst van het Centrum organiseert acties rond **informatie** (korte uiteenzettingen), **sensibilisatie** (interactieve sessies in beperkte groepen) en **vorming** (interactieve modules van één à twee dagen op maat opgesteld voor deskundigen). In 2009 heeft het Centrum met zijn vormingen (27%), sensibilisatieacties (30%) en infosessies (43%) 5.559 personen bereikt.

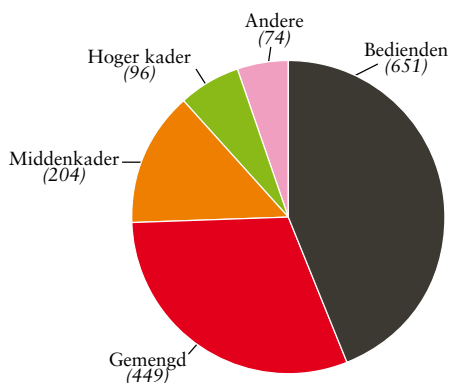
De activiteiten die de meeste personen hebben gereikt waren vormingen rond juridische materies, de interculturele dialoog en het beheer van diversiteit op het werk.

De antidiscriminatie wetten – de antidiscriminatie wet (AD) en antiracismewet (AR) – de migratiestromen en de houding tegenover discriminerende uitlatingen waren de thema's die het ruimste publiek hebben bereikt. Mensenhandel, racisme, geloofsovertuigingen, seksuele geaardheid, cyberhate en handicap zijn de onderwerpen die tijdens de infoacties het meest aan bod zijn gekomen.

Vormingsacties

Type publiek in de organisaties

Totaal : 1.474 personen

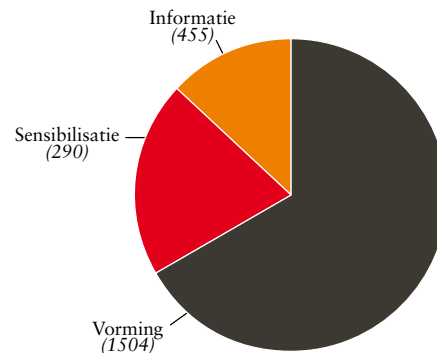

Bij de vormingen ging bijzondere aandacht uit naar het midden- en hogere kader om zo een positieve evolutie teweeg te brengen naar meer diversiteitsmanagement binnen een bepaalde organisatiecultuur (omkadering van heterogene teams, conflictbeheer, werkorganisatie,...).

Vorming - Informatie - Sensibilisatie

Werkvolume per thematiek

Totaal: 2.249 uur

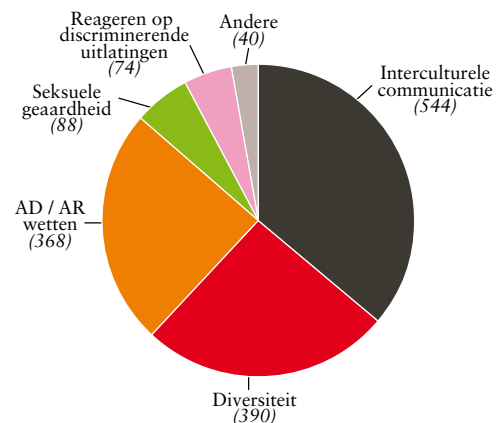

De Vormingsdienst van het Centrum heeft inzake vorming, informatie en sensibilisatie (VIS) in totaal 2.249 uren werk geleverd; dit is ongeveer evenveel als de voorgaande jaren. Het is wel zo dat een gemiddelde vorming een tweetal dagen in beslag neemt om de deskundigen nieuwe vaardigheden bij te brengen en die ook meteen in de praktijk om te zetten. Deze zijn goed voor 1.504 uur vorming, 67% van het voorgenoemde werkvolume.

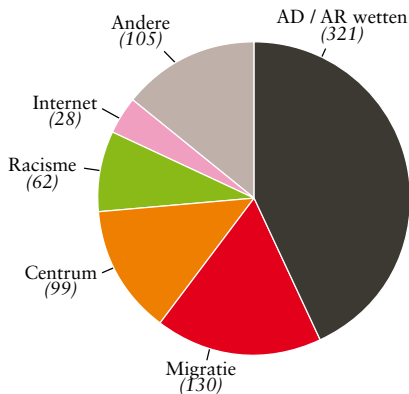
Vormingsacties

Werkvolume per thematiek

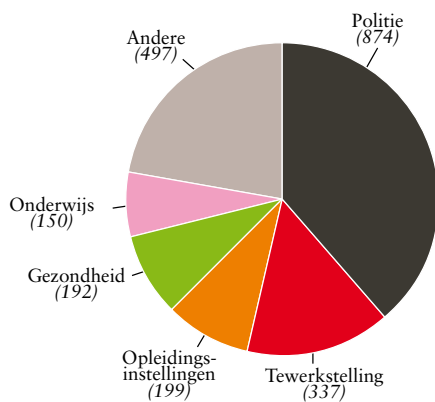
Totaal : 1.504 uur

In termen van werkvolume zijn de belangrijkste vormingsthema's in dalende volgorde: de interculturele dialoog (inclusief conflictbeheer), diversiteit en de antidiscriminatie wetten. Vormingen rond diversiteit kunnen soms andere thema's bevatten; programma's worden immers opgesteld op maat van de opdrachtgevers.

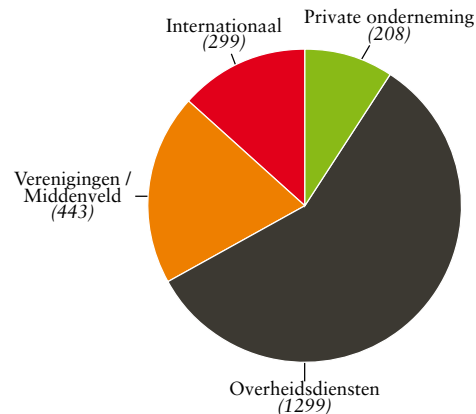
Acties inzake informatie en sensibilisatie
Werkvolume per thematiek
Totaal : 745 uur

Op het vlak van sensibilisatie en informatie door de vormingsdienst zijn de volgende thema's goed voor het grootste werkvolume: (in dalende volgorde) anti-discriminatie wetten, migratiestromen en de voorstelling van de diensten, opdrachten en onderzoeken van het Centrum. Ze worden gevolgd door informatie over racisme en cyberhate. De categorie 'andere' bevat onder meer korte acties over interculturele communicatie en infosessies rond erkende criteria van discriminatie.

Acties inzake informatie en sensibilisatie
Werkvolume per thematiek
Totaal : 745 uur

Uit het werkvolume per sector blijkt duidelijk de inspanningen die bij de politie (38%) worden geleverd. Daarna volgen de tewerkstellingssector (15%), de samenwerking met opleidingsinstellingen zoals het Opleidingsinstituut van de Federale Overheid (OFO),

de gezondheidssector (onder meer rusthuizen, thuiszorg, het AWIPH) en het onderwijs (bijscholing van leerkrachten).

Vorming - Informatie - Sensibilisatie
Werkvolume per activiteitensector
Totaal : 2.249 uur

Ten slotte lijkt het ons ook interessant het werkvolume aan vormingen, informatie en sensibilisatie van de Vormingsdienst te analyseren in functie van de opdrachtgevers. De overheidsdiensten nemen het grootste deel voor hun rekening (58%). Daarna volgen aanvragen van het middenveld, vooral via verenigingen (rechten van de mens, huisvesting, jeugd, sport, integratie, socio-professionele inschakeling, ...), vervolgens internationale instanties (ECRI, Equinet, La Halde, ...) en ten slotte private ondernemingen (9%).

Binnen de overheidsdiensten zijn de lokale overheden in termen van werkvolume de voornaamste opdrachtgevers (55%), gevolgd door de federale instellingen (39%) en de gewesten (6%).

Communicatiecampagnes

In 2009 heeft het Centrum gewerkt aan enkele sensibilisatiecampagnes gericht naar een zeer specifiek doelpubliek.

» Cast Me

Aan de hand van deze nationale sensibilisatiecampagne wil het Centrum, met de steun van de Europese Commissie, de strijd aangaan tegen discriminatie van allochtone jongeren (16-26 jaar) op de arbeidsmarkt. De campagne is opgebouwd rond twee fases.

De eerste fase werd gelanceerd in mei. De Cast Me-campagne riep jongeren op om zich kandidaat te stellen om het gezicht te worden van een sensibiliseringsfilmpje. De respons die we hierop kregen, was overweldigend: 46.099 personen bezochten de website en 4.158 jongeren schreven zich in voor de casting. Eén van de zes uitgekozen jongeren onderging een ‘morphing’. Met make-up werd haar gezicht getransformeerd van een eerder Afrikaans naar een meer West-Europees uitziend type. Deze twee beelden werden gebruikt om twee CV’s op te stellen waarvan enkel de naam en de foto van de kandidate verschillen.

In de tweede fase werden beide CV’s naar meer dan 100.000 werkgevers opgestuurd om hen te sensibiliseren rond (eventueel onbewust) discriminerend gedrag en om hen eraan te herinneren dat discrimineren bij wet verboden is.

» **Dag van de Migrant**

Sinds 2006 neemt het Centrum jaarlijks deel aan dit wereldwijde initiatief door sensibilisatie acties op te zetten rond de uitdagingen waarvoor migratie ons vandaag stelt. In 2009 werd er gekozen om het perspectief om te draaien door te focussen op migratie door Belgen. Verschillende nationale redacties kregen postkaarten uit het buitenland. Deze werden opgestuurd door Belgen die naar het buitenland zijn gemigreerd. Op de website www.belgischemigranten.be konden deze ook hun ervaringen delen met de rest van de wereld.

Naast doelgerichte communicatiecampagnes ontwikkelde het Centrum ook twee specifieke web-instrumenten. Met deze instrumenten wil het Centrum complexe materies verduidelijken. Zo kan de gebruiker de problematiek beter begrijpen en adviezen en aanbevelingen van het Centrum rond deze materies beter kaderen.

» **Checklist Leef tijd**

De problematiek van leeftijdsdiscriminatie binnen de arbeidsbetrekkingen is één van de complexere thema’s binnen het antidiscriminatie recht. Het behoort tot de opdracht van het Centrum om iedereen die hierover vragen of meldingen heeft de nodige informatie, deskundig advies en eventuele verdere bijstand te verlenen.

De checklist ‘Leeftijdsdiscriminatie in personeels-advertenties’ is gebaseerd op een instrument dat werd ontwikkeld door het Nederlandse Expertise-centrum Leef tijd. Het Centrum zorgde in 2008 voor een hertaling naar de Belgische context.

» **Veruiterlijkingen van overtuigingen**

Aan de hand van dit webinstrument wil het Centrum het debat rond veruiterlijkingen van overtuigingen rationaliseren en kaderen.

(www.diversiteit.be/veruiterlijkingen)

» **Ten slotte bracht het Centrum in 2009 ook een aantal specifieke ‘sensibilisatiebrochures’ uit:**

- » Discriminatie van holebi’s. Wat is het en wat doe je eraan? Praktische info en tips;
- » Familie zonder grenzen. 50 vragen over het internationaal familiaal recht;
- » Ben ik een migrant? De geschiedenis van onze migraties (pedagogisch document);
- » Discriminatie op de arbeidsmarkt. Omwille van herkomst, huidskleur of nationaliteit. Wat is het en wat doe je eraan? Praktische info en tips;
- » Discriminatie van personen met een handicap. Wat is het en wat doe je eraan? Praktische info en tips;
- » Delete cyberhate. Racisme en discriminatie op internet. Wat is het en wat kan je eraan doen? Praktische informatie en handige tips;
- » Redelijke aanpassingen voor personen met een handicap. Een reeks praktische steekkaarten rond tien domeinen van het dagelijkse leven (vrijtijdsbesteding, cultuursector, vervoer, horeca, sport, private diensten, gezondheidszorg, huisvesting, openbare diensten, handelszaken).

U vindt de volledige lijst van publicaties en een korte samenvatting in de bijlage.

» **Cyberhate**

De strijd tegen haat op het internet blijft een prioriteit. Het gaat immers om een fenomeen dat verder uitdeint en dat zich aan de technische evolutie en de daarmee gepaard gaande sociale praktijken aanpast (bijvoorbeeld Web 2.0). Het Centrum heeft op 29 oktober 2009 een studiedag georganiseerd, ‘Delete Cyberhate’. Daarbij werd een nieuwe versie van de brochure ‘Delete Cyberhate’ voorgesteld.

Rondetafels van de Interculturaliteit

Bij het afsluiten van het federale regeerakkoord van 18 maart 2008, werd beslist de ‘Rondetafels van de Interculturaliteit’ te organiseren. Die streven vier doelstellingen na:

- » nieuwe aanbevelingen en initiatieven formuleren rond het thema ‘interculturaliteit’;
- » gemeenschappelijke ruimtes creëren voor dialoog en ontmoetingen tussen burgers;
- » een communicatiebeleid ontwikkelen om de rijkdom van de culturen te promoten;
- » ‘good practices’ uit te wisselen.

Het Centrum had zich er in 2009 toe verbonden om in het kader van deze rondetafels verschillende studiedagen te organiseren:

- » op 23 september, een studievoormiddag met als titel ‘Van de Commissie voor de Interculturele Dialoog naar de Rondetafels van de Interculturaliteit’;
- » op 29 oktober, een studiedag rond cyberhate met als titel ‘Delete Cyberhate’;
- » een onderzoek naar redelijke aanpassingen aan goederen en diensten voor personen met een handicap en personen met beperkte mobiliteit, dit onderzoek werd op 3 december voorgesteld;
- » op 17 december, een studiedag over de evolutie en pluraliteit van familiale modellen: ‘Migraties en familiale modellen: duurzaamheid of convergentie?’;
- » een enquête over hoe etnische minderheden hun situatie in België beleven (publicatie op 22 januari 2010).

2.4.3. Federaal Impulsfonds voor het Migrantenbeleid

Het *Federaal Impulsfonds voor het Migrantenbeleid* (FIM) is in 1991 opgericht door de Federale Regering. Dit impulsfonds wil projecten ondersteunen die de maatschappelijke integratie van personen van vreemde afkomst, de preventie van discriminatie en de interculturele communicatie promoten.

Het FIM wordt bestuurd door een Beheerscomité dat jaarlijks de regels en prioriteiten bepaalt. Dit Comité beslist welke projecten gesubsidieerd worden en het bedrag van deze subsidie. Deze beslissingen worden gebaseerd op de voorstellen van de federale, regionale en communautaire overheden die bevoegd zijn inzake integratie.

Dit Comité is als volgt samengesteld:

- » vertegenwoordigers aangesteld door de Federale Regering;
- » vertegenwoordigers van de gewest- en gemeenschapsregeringen;
- » een vertegenwoordiger van het Centrum.

Het Centrum staat in voor het secretariaat (administratieve en financiële opvolging) maar neemt geen beslissingen inzake subsidies.

De gefinancierde projecten moeten één van de hieronder vermelde integratieaspecten aanpakken en de vooropgelegde prioritaire thema’s volgen:

- » het bevorderen van gelijkheid en diversiteit in alle sociale, culturele en economische sectoren;
- » de deelname aan het sociale, culturele, economische en politieke leven en het creëren van mogelijkheden om de individuele vrije keuze en zelfstandigheid te bevorderen;
- » de verbetering van wederzijdse uitwisseling en kennis tussen de verschillende gemeenschappen, alsook de interculturele communicatie;
- » ondersteuning van lokale initiatieven ter bevordering van de sociale samenhang;
- » aandacht voor sociaal en cultureel verschillende achtergronden, gender en intergenerationele relaties;
- » de emancipatie van vrouwen en meisjes;
- » de bestrijding van racisme en discriminaties.

Jaarlijks wordt in het Staatsblad een projectoproep gepubliceerd.

In 2009 kreeg het FIM uit de winsten van de Nationale Loterij een budget van € 7.500.000 toegewezen. In 2009 werden hiermee 549 projecten gefinancierd van de 813 aanvragen die het FIM-secretariaat ontving.

Voor een vlottere verwerking van de dossiers is een deel van de administratieve en financiële opvolging sinds 2008 geïnformatiseerd. Het gebruik van een webtoepassing laat een snellere verwerking toe en verbruikt ook minder papier. De webapplicatie geeft ook een grotere duidelijkheid toe aan promotoren en medewerkers van het FIM. De promotoren kunnen voortaan immers de stand van hun dossier online inkijken. De FIM-medewerkers kunnen automatisch een reeks documenten aanmaken en hebben een beter zicht op de geschiedenis van elk project.

2.5. Departement Migratie

Het Departement Migratie vervult twee opdrachten die door de wetgever aan het Centrum werden toevertrouwd: informatie verstrekken over de omvang en de aard van de migratiestromen en toezien op het naleven van de grondrechten van vreemdelingen. Het Departement Migratie omvat ook de door de wetgever aan het Centrum toevertrouwde opdrachten inzake bestrijding van mensenhandel en –smokkel.

Het Centrum breidt zijn expertise steeds verder uit dankzij ervaring op het terrein. Die wordt opgedaan via contacten binnen administraties, onderzoekscentra, overheden, het verenigingsleven of op basis van regelmatige contacten met personen die informatie, advies of raad vragen over hun rechten.

2.5.1. Grondrechten en analyse van migratiestromen

Verwerking van individuele dossiers en bijstand inzake vreemdelingenrecht

Een aantal medewerkers op het Departement Migratie zijn verantwoordelijk voor de verwerking van de tweedelijnsdossiers betreffende vreemdelingenrecht. Het gaat hier om alle stappen die het Centrum moet ondernemen wanneer het via de Dienst Eerste Lijn een dossier binnenkrijgt. Verder worden er wekelijkse debriefings georganiseerd waarin medewerkers van de eerste en de tweede lijn overleg plegen over de opvolging van de dossiers.

Zo kreeg het Centrum in 2009 zo'n 700 meldingen en 500 dossiers te verwerken die met vreemdelingenrecht te maken hadden. De hulpverlening bestaat voornamelijk uit advies en informatie en mogelijke doorverwijzingen naar andere instanties. Door middel van deze hulpverlening vervult het Centrum ook de functie van observatorium: men ontwikkelt rechtstreeks voeling voor de problemen op het terrein. Het hoge aantal aanvragen van een bepaald type tijdens een zekere periode of het herhaaldelijk voorkomen van een aantal administratieve problemen geven informatie over de evolutie van feitelijke situaties die aan andere waarnemingen kunnen worden gekoppeld.

In het kader van de tijdelijke invoering - van 15 september tot 15 december - van de regularisatiecrite-

ria inzake duurzame lokale verankering, bepaald door de regeringsovereenkomsten van 19 juli 2009, heeft het Centrum naast zijn gebruikelijke individuele ondersteuning inzake vreemdelingenrecht een bijzondere bijdrage geleverd. Medewerkers van de eerste en tweede lijn hebben actief deelgenomen aan de permanenties georganiseerd door 'Foyer', het Regionaal Integratiecentrum in het Brusselse Gewest om personen te informeren en bij te staan bij de samenstelling van hun dossiers.

Het Centrum krijgt regelmatig aanvragen binnen om bij bepaalde actoren opleidingen rond vreemdelingenrecht te geven. Zo werden in 2009 opleidingen gegeven in het kader van de opleidingsmodule 'maatschappelijke oriëntatie' van de vzw BON (Brussels Onthaalbureau voor Nieuwkomers) en aan maatschappelijke assistenten van de socialistische mutualiteiten over de voornaamste statuten van het vreemdelingenrecht en de toegang van vreemdelingen tot de arbeidsmarkt.

Analyse en demografische publicaties

Het Centrum verstrekt in verschillende publicaties informatie over de aard en omvang van de migratiestromen. Eén van deze publicaties is het jaarlijks demografisch en statistisch rapport waarvan het jaarverslag Migratie 2009 de belangrijkste gegevens herneemt.

Het Centrum is zich in 2009 blijven inzetten voor het Belgische nationale contactpunt van het Europese Migratie Netwerk (EMN). (zie ook 2.7.3 Overzicht van de buitenlandse partners van het Centrum)

Overleg, colloquia en werkgroepen

Het Centrum was op 26 juni 2009 gastheer voor zijn internationale partners van de werkgroep Asiel en Migratie van de Europese Groep van Nationale Mensenrechteninstellingen. Deze vergadering had als doel een gemeenschappelijk standpunt te bepalen over het statuut en de rechten van onverwijderbare personen in Europa.

Binnen het kader van zijn opdrachten rond de grondrechten van vreemdelingen, heeft het Centrum gewerkt rond het thema van de toegang tot rechts-

hulp voor personen die in gesloten centra zitten. In nauwe samenwerking met gespecialiseerde verenigingen heeft het Departement Migratie, op hun verzoek, een rondetafel rond dit thema voorbereid en geïmplementeerd. Op deze rondetafel van 3 december 2009 waren vertegenwoordigers van de Dienst Vreemdelingenzaken (ook de directeurs van gesloten centra), vertegenwoordigers van ngo's die toelating hebben om die centra te bezoeken, vertegenwoordigers van de balies en betrokken instanties (Commissie voor juridische bijstand en Bureaus voor juridische bijstand) en advocaten gespecialiseerd in vreemdelingenrecht, aanwezig.

Het Centrum werkt mee of neemt initiatief inzake overleg over migratie-uitdagingen. Zo werd in maart 2009 samen met de Koning Boudewijnstichting een syntheseverslag voorgelegd over economische migratie. Daarin werden denkpistes en voorstellen geformuleerd die aan bod zijn gekomen tijdens de in 2008 gevoerde debatten rond deze problematiek. Verder heeft het Departement Migratie op 17 december 2009 de studiedagen 'Migraties en familiale modellen' georganiseerd in het kader van de Rondetafels van de Interculturaliteit. Daarin werden verschillende vormen van overheidscontrole op schijnhuwelijken voorgesteld en toegelicht.

Begeleidingscomités en onderzoeksopdrachten

Het Centrum neemt ook deel aan begeleidingscomités rond studies waarvan het ofwel opdrachtgever, ofwel partner is:

- » 'Gender en Opvang', onderzoek van de Nederlands-talige Vrouwenraad op initiatief van het Instituut voor de Gelijkeheid van Vrouwen en Mannen over de omstandigheden (open en gesloten centra) waarin migrantenvrouwen in België worden opgevangen;
- » 'Prise en compte de la santé mentale dans la procédure d'asile', onderzoek uitgevoerd door de Service de Santé Mentale Ulysse in opdracht van het Centrum, Amnesty International Belgique francophone en de Commission Communautaire française;
- » 'ROUTE', onderzoek uitgevoerd door de K.U. Leuven, ULB, UA en ULg op initiatief van het Centrum over de ontwikkeling van een statistische module voor een opvolging op lange termijn van geregulariseerde personen;
- » 'UCARE', onderzoek uitgevoerd door CeMis (UA)

en de UCL over de toegang tot het onderwijs van kinderen die hier illegaal verblijven op initiatief van het Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting en van het Departement Migratie;

- » 'Genderdimensie van het Belgische asiel- en migratiebeleid', onderzoek uitgevoerd door CeMis (UA) in opdracht van het Instituut voor de Gelijkeheid van Vrouwen en Mannen op verzoek van de Minister van Werk en Gelijke Kansen, deelname aan de rondetafel van experts op 16 november 2009;
- » 'Diversity: a challenge for the left?', deelname aan de rondetafel van experts op 12 november 2009;
- » Werkgroep over de inzameling van statistische gegevens over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind;
- » Begeleidingscomité van het Fonds voor de Gezinshereniging van Erkende Vluchtelingen beheerd door het Belgisch Comité voor Hulp aan Vluchtelingen;
- » Tijdelijke deelname aan het INADS Forum met vertegenwoordigers van de federale politie, de Dienst Vreemdelingenzaken, de FOD Buitenlandse Zaken en de beheersmaatschappij van Brussels Airport over het grensbeheer;
- » Deelname aan het 'Comité consultatif' (overlegcomité) van de Délégué Général aux Droits de l'Enfant van de Franse Gemeenschap.

Campagnes en sensibilisatie-instrumenten

Het Centrum zet zich in om informatie te verstrekken en mensen bewust te maken van de migratieproblematiek. Het mikt hierbij op uiteenlopende doelgroepen. Zo publiceerde het in april 2009 een pedagogisch document met als titel 'Ben ik een migrant? De geschiedenis van onze migraties'. Het document schetst het verhaal van migraties sinds het ontstaan van de mensheid en is bestemd voor secundaire scholen. Voor het vierde jaar op rij organiseerde het Centrum ook een 'Dag van de Migrant'. Die vond in 2009 plaats op 18 december in het kader van de Internationale Dag van de Migrant van de Verenigde Naties. Door de campagne in 2009 toe te spitsen op de migratie van Belgen, wilde het Centrum eraan herinneren dat België niet alleen een gastland is, maar ook een transit- en vertrekland.

2.5.2. Mensenhandel

In 2009 heeft het Centrum zich verder ingezet voor een betere bestrijding van mensenhandel en -smokkel. In oktober 2009 heeft het zijn onafhankelijk jaarverslag ter evaluatie van de bestrijding van die fenomenen voorgesteld. Daarin formuleert het twaalf aanbevelingen.

Het Centrum heeft ook zijn activiteiten voortgezet binnen de Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van mensenhandel en -smokkel, waarvan het trouwens ook het secretariaat verzorgt. Zo heeft het Centrum een meertalige brochure gepubliceerd bestemd voor slachtoffers van mensenhandel. Deze brochure is het resultaat van een samenwerking tussen het Centrum, het bureau van de Interdepartementale cel en drie gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers.

In 2009 heeft het Centrum zich burgerlijke partij gesteld in 15 nieuwe dossiers (7 dossiers van seksuele exploitatie, 5 dossiers van economische exploitatie en 3 dossiers van mensensmokkel). Meestal gaat het om gevallen van seksuele exploitatie. Dit staat in contrast met 2008, toen het bij de meeste dossiers om economische exploitatie ging.

In samenwerking met de drie opvangcentra voor slachtoffers (Payoke, Pag-Asa, Surjya) en met de federale politie, heeft het Centrum een specifieke actie gevoerd n.a.v. de Europese Dag tegen Mensenhandel van 18 oktober 2009. Het ging hier om een bioscoopnamiddag voor professionals uit de sector. Onder meer werd de film '10 minutes' van regisseur Jorge Leon vertoond. Deze film is een productie van het Centrum die in 2008 is gemaakt in het kader van de Anti-Trafficking Day, in samenwerking met gespecialiseerde centra voor de opvang van slachtoffers van mensenhandel en met de Stichting Samilia.

Via verschillende colloquia en (inter)nationale seminars heeft het Centrum ook meegewerkt aan het bewust maken van het brede publiek en aan de vorming rond die fenomenen. Op 22 april 2009 heeft het Centrum in samenwerking met de Stichting Samilia een overlegvoormiddag voor senatoren georganiseerd.

2.6. Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Het Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting (Steunpunt Armoedebestrijding) neemt een specifieke plaats in binnen het Centrum: het heeft een andere wettelijke basis, namelijk een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid, de gewesten en gemeenschappen⁵. De dienst heeft zijn eigen budget en ook de instanties die de werkzaamheden van de dienst begeleiden zijn verschillend.

Het Steunpunt streeft ernaar een bijdrage te leveren aan het politieke debat en de politieke actie, in overleg met private en publieke actoren vertrouwd met de materie. De dienst werkt vooral rond het verzamelen van relevante informatie over armoede en toegang tot grondrechten. De wettelijke opdracht – en de uitdaging – van het Steunpunt reikt echter veel verder. Zo is het ook de bedoeling om de standpunten van mensen die in armoede leven aan bod te laten komen in de debatten.

Hieronder volgt een overzicht van een aantal activiteiten uit 2009. Voor een volledig beeld verwijzen we de lezer naar het activiteitenrapport 2009 van het Steunpunt. Meer over de inhoud van het overleg vindt u in het rapport 2008-2009 van het Steunpunt en op de website www.armoedebestrijding.be.

Naar het Europees Jaar van de Bestrijding van de Armoede

Het jaar 2009 was sterk gericht op 2010, het Europees Jaar van de Bestrijding van de Armoede en Sociale Uitsluiting en van het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie. Dit zijn twee uitstekende gelegenheden om de politieke beloftes te herhalen die 10 jaar geleden door de Europese Raad van Lissabon zijn genomen om de uitroeiing van armoede een beslissende wending te geven. De aanstelling van het Steunpunt Armoedebestrijding als 'nationaal uitvoeringsorgaan' heeft vanaf maart 2009 een niet te onderschatten impact gehad op de activiteiten van het Steunpunt: oprichting van een begeleidingscomité, opstellen van een nationaal actieprogramma, lancering van een oproep tot projecten, inlassen van een specifieke rubriek op de website.

Bijdrage tot het federale plan armoedebestrijding

Het Steunpunt kreeg de opdracht een gezamenlijk overleg te organiseren gericht op een afgebakende doelgroep: daklozen. Dit is uitzonderlijk want over het algemeen werkt het Steunpunt rond de naleving van grondrechten van personen onderaan de sociale ladder, zonder die in een bepaalde categorie te steken. Dit overleg is een antwoord op één van de voorstellen van het federale plan armoedebestrijding (voorstel 42). Een vijftigtal personen heeft aan de ontmoetingen deelgenomen: daklozen, professionals uit de publieke en private sector die met hen in contact staan, verenigingen op het terrein ... Het eindresultaat werd in maart 2010 gepubliceerd.

Thema-analyses en aanbevelingen

Behalve deze specifieke acties heeft het Steunpunt Armoedebestrijding werkzaamheden afgerond die in 2008 met tal van partners waren opgestart rond de uitoefening van grondrechten, studierichting, criteria inzake passende tewerkstelling en toegang tot energie en water. Dit werd afgewerkt met het oog op publicatie in december 2009 van het tweejaarlijkse rapport.

Onderzoek

Het Steunpunt is ook blijven investeren in onderzoek dat op zijn vraag is gevoerd en is gefinancierd door de Federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid. Eén van deze studies, over de objectivering van het verband tussen armoede en hulpverlening aan jongeren, is intussen afgerond en een beknopt overzicht van de resultaten staat in het rapport 2008-2009 van het Steunpunt. Het eindrapport wordt in 2010 in beide landstalen gepubliceerd. In 2009 werd een nieuw onderzoeksproject goedgekeurd over armoede in plattelandsgebieden.

⁵ Samenwerkingsakkoord met betrekking tot de bestendiging van het armoedebestrijdingsorgaan, B.S. van 16 december 1998 en van 10 juli 1999.

2.7. Internationale activiteiten

2.7.1. Het Centrum als internationale partner

- » 9 februari 2009 en 3 april 2009: Deelname van het Centrum aan de vergaderingen van de dienst mensenrechten van de Federale Overheidsdienst Justitie ter voorbereiding van de vergaderingen van de Lesbian Gay Bisexual Transgender (LGBT)-werkgroep van de Raad van Europa. Die is belast met het opstellen van een ontwerp van aanbeveling inzake LGBT-discriminatie.
- » 12-13 februari 2009: Deelname aan een expertmeeting over de ketensamenwerking in de aanpak van mensenhandel buiten de seksindustrie (Utrecht). Het Centrum was aanwezig om zijn expertise te delen over de materie.
- » 26-27 februari 2009: ECRI – ‘Seminar with national specialised bodies to combat racism and racial discrimination’ te Straatsburg.
- » 30-31 maart 2009: Deelname van het Centrum aan de conferentie van nationale rapporteurs of gelijkwaardige mechanismen inzake handel (Praag). Het Centrum heeft er actief aan deelgenomen met een voorstelling van zijn opdrachten en zijn jaarlijks evaluatierapport inzake mensenhandel.
- » 23 april 2009: ‘Durban Review Conference on racism, discriminatie and intolerance’. Het Centrum voegde zich bij de officiële Belgische delegatie en de Minister van Buitenlandse Zaken. Deze wereldconferentie vond plaats van 20 tot 24 april in Genève.
- » 2-4 juni 2009: EIDHR (European Instrument for Democracy and Human Rights) – ‘Hoe een eind maken aan racisme en xenofobie? Een universele uitdaging’, georganiseerd door de vertegenwoordiging van de EU te Moskou.
- » 26 juni 2009: Het Centrum was gastheer voor de partners binnen de werkgroep Asiel en Migratie van het Europees Netwerk van Nationale Instituten voor de Mensenrechten.
- » 29-30 juni 2009: Raad van Bestuur van het FRA, het Europees Agentschap voor Grondrechten, dat plaatsvond te Wenen.
- » Twee opdrachten uitgevoerd op verzoek van de Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties in het kader van de goedkeuring van de Nationale Actieplannen ter bestrijding van racisme (gevolgd door de Wereldconferentie Durban Durban I en II). De eerste voor de landen van Centraal-Afrika te Yaoundé (van 29 september 2009 tot 1 oktober 2009) en de tweede voor de landen van West-Afrika te Lomé (van 08 – 10 december 2009).
- » 19-20 oktober 2009: Deelname aan de Conferentie georganiseerd door het Zweedse voorzitterschap van de Unie in het kader van de Anti-Trafficking Day (Brussel).
- » 28-29 oktober 2009: Deelname aan de tweede jaarlijkse bijeenkomst van de Nationale Contactpunten in de strijd tegen Hatecrimes van de OVSE (de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE – ODIHR)). Het Centrum verzorgde een bijdrage in het jaarrapport over Hatecrimes binnen de OVSE.
- » 29 oktober 2009: Deelname van het Centrum aan een conferentie georganiseerd te Leiden n.a.v. de voorstellen van het laatste rapport van de Nederlandse Nationaal Rapporteur Mensenhandel.
- » 5-6 november 2009: Deelname aan de algemene vergadering van Equinet te Brussel (cfr. infra).
- » 10 november 2009: CGB (Commissie Gelijke Behandeling) – Conferentie over ‘Gelijke behandeling, de realiteit. Dilemma’s, verlegenheden en kansen’ dat georganiseerd werd te Utrecht.
- » 13 november 2009: ‘Het dragen van een allesbedekkende sluier in de publieke ruimte in België’- Hoorzitting bij de Parlementaire Onderzoekscommissie (van de Franse Assemblée Nationale) over het dragen van een allesbedekkende sluier op het nationale grondgebied op de Franse Ambassade.
- » 16-17 november 2009: Derde ‘Equality Summit’ met als thema ‘Samenwerking voor Gelijkheid’. Vond plaats te Stockholm in het kader van het Europese Voorzitterschap.

- » 19 november 2009: Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen – Nederland – Studieconferentie rond ‘Stadsontwikkeling: sociale verbondenheid en interculturaliteit’ te Dordrecht.
- » 10-11 december 2009: FRA – het Europees Bureau voor de Grondrechten – Conferentie over de grondrechten. ‘Ervoor zorgen dat rechten een werkelijkheid worden voor iedereen’. Georganiseerd te Stockholm in het kader van het Europese Voorzitterschap.
- » Statistics on Discriminatie and on Database in Complaints: a contribution from national equality bodies – WG Promotion of Equality
- » New Directions for Equality between Women and Men – WG Policy Vorming
- » Towards a new European Union Disability Action Plan – WG Policy Vorming
- » Making equality legislation work for Roma and Travellers – WG Policy Vorming

www.equineteurope.org

2.7.2. Buitenlandse delegaties op bezoek bij het Centrum

- » Het Centrum ontving de **Ombudsman van Bulgarije** op 16 maart 2009 voor een toelichting over de werking van het Centrum.
- » Op 18 maart 2009 ontvingen het Centrum een **delegatie uit Israël**, aan wie de werking van het Centrum werd uitgelegd.

2.7.3. Overzicht van de buitenlandse partners van het Centrum

2.7.3.1. Europese Unie

Equinet

Equinet is een Europees netwerk van instellingen dat gelijke kansen en gelijke behandeling bevordert. Het netwerk wil de samenwerking en de uitwisseling van informatie en juridische expertise tussen de instellingen bevorderen. Equinet bracht in 2009 verschillende studies uit (volledige lijst beschikbaar op www.equineteurope.org), waaraan het Centrum meermaals meewerkte. Specifiek leverde het Centrum zijn bijdrage aan de volgende publicaties (beschikbaar in het Frans en Engels):

- » Strategic Role of Equality Bodies – Working Group (WG) Strategic Enforcement
- » Dynamic Interpretation: European Antidiscrimination Law in Practice IV – WG Dynamic Interpretation

Het Europees Bureau voor de Grondrechten (Fundamental Rights Agency - FRA)

De directie van het Centrum zetelt in de Raad van Bestuur van het FRA (www.fra.europa.eu), dat de volgende drie opdrachten heeft:

- » gegevens en informatie verzamelen en analyseren;
- » de Europese instellingen en lidstaten adviseren;
- » samenwerken met het middenveld en het brede publiek sensibiliseren.

Zoals ieder jaar, hebben het Centrum en alle andere nationale contactpunten van het RAXEN-netwerk (racism and xenophobia) het FRA een verslag bezorgd met alle gegevens die ze in 2009 over racisme en vreemdelingenhaat verzameld hebben. Die gegevens verwerkt het FRA dan in zijn jaarverslag.

www.fra.europa.eu/fraWebsite/research/raxen/raxen_en.htm

Netwerk van Nationale Contactpunten voor Integratie (NCPI)

In het kader van zijn activiteiten binnen het Netwerk van Nationale Contactpunten voor Integratie van de Europese Commissie, heeft het Centrum in 2009 vooral gewerkt rond de identificatie van relevante indicatoren voor evaluatie en monitoring inzake uitkomsten van Integratiebeleid. Voorts heeft het NCPI BE in 2009 de eerste aanzet gegeven voor de toekomstige reflectie inzake Europese Integratiemodules onder de vorm van een initiatief tot Expert Conference tijdens het Belgische Voorzitterschap van de EU (december 2010). Verder leverde het Belgische Contactpunt bijdragen

tot de uitbouw van het Europese Integratieforum en de Europese Integratiewebsite. Tot slot werd bijgedragen tot de redactie van het derde 'Handbook on Integration for policy-makers and practitioners' doorheen deelname aan 'technical seminars' met experts, praktijkdeskundigen en ngo's.

Europees Migratienetwerk (EMN)

Het Centrum is zich ook in 2009 blijven inzetten voor het Belgische nationale contactpunt van het Europese Migratie Netwerk. Dit contactpunt bestaat uit vier Belgische instellingen waaronder het Centrum. Eén jaar na opstart van zijn activiteiten kan het twee conferenties en de publicatie van twee beleidsrapporten, een statistisch rapport, vier themastudies en een eerste elektronische nieuwsbrief voorleggen.

Al die themastudies en nationale rapporten kunnen worden gedownload op de site van het Belgische contactpunt (www.dofi.fgov.be/fr/1024/frame.htm) of op de site van het EMN:

<http://emn.sarenet.es>

2.7.3.2. Raad van Europa

Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI)

De ECRI bindt de strijd aan tegen racisme, xenofobie, antisemitisme en onverdraagzaamheid binnen Europa vanuit de overtuiging dat mensenrechten moeten worden beschermd. Het Centrum zetelt in de ECRI en doet dit in eigen naam, net als alle andere leden die werden geselecteerd op basis van hun expertise op het gebied van de bestrijding van onverdraagzaamheid. Alle ECRI-leden zijn onafhankelijk en onpartijdig in de uitoefening van hun mandaat.

www.coe.int/ecri

2.7.3.3. Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE)

Bureau voor Democratische instellingen en Mensenrechten (ODIHR-OVSE)

Het Centrum neemt deel aan de activiteiten van het Bureau voor Democratische instellingen en Mensenrechten (Office for Democratic Institutions and Human Rights -ODIHR) binnen de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Het Centrum is een van de nationale contactpunten in de strijd tegen haatdelicten.

www.osce.org/odihr

2.7.3.4. Verenigde Naties

National Human Rights Institutions Network (NHRI)

Het Europese netwerk van nationale mensenrechtenorganisaties (NHRI) ziet erop toe dat de mensenrechten voldoende worden beschermd in de Europese besluitvorming en regelgeving. In juni 2007 richtte het netwerk de werkgroep 'Asiel en Migratie' op dat het Centrum leidt in samenwerking met de Deutsches Institut für Menschenrechte.

www.nhri.net

Hoofdstuk 3

REKENINGEN VAN HET CENTRUM

Hieronder vindt u een overzicht van de belangrijkste cijfers uit de balans per 31/12/2009 en uit de resultaatrekening over 2009. De Jaarrekening 2009 werd op datum van 21 april 2010 door de Raad van Bestuur goedgekeurd en door de commissaris-revisor goedgekeurd. Dit overzicht geeft alléén de cijfers van het Centrum zélf, en niet de cijfers van het Impulsfonds en van het Steunpunt Armoedebestrijding; deze worden namelijk apart beheerd en vallen onder de verantwoordelijkheid van hun beheerscomité. De cijfers zijn uitgedrukt in € 1.000.

Balans op 31/12/2009 (x € 1.000)

Activa	6.972
<i>Vaste activa</i>	403
Materiële activa	264
Financiële activa	139
<i>Vlottende activa</i>	6.569
Handelsvorderingen	2.471
Geldbeleggingen	3.700
Liquide middelen	398

Passiva	6.972
Kapitaal	55
Gecumuleerd resultaat	2.916
Voorzieningen	33
Schulden	3.968
Leveranciers	511
Sociale schulden	235
Overige schulden	3.222

Resultatenrekening 2009 (x € 1.000)

Opbrengsten	6.275
Nationale Loterij	4.481
Projectopbrengsten	1.370
Overige opbrengsten	401
Financiële opbrengsten	23

Kosten	7.217
Projectkosten	711
Werkingskosten	1.435
Personeelskosten	4.917
Afschrijvingen	154
RESULTAAT 2009	-942

CONCLUSIES EN VOORUITZICHTEN

Het jaar 2010 belooft andermaal erg belangrijk te worden voor het Centrum. De gesprekken om tot een **interfederaal Centrum** te komen zijn door de politieke toestand niet afgerond. Er dient zo snel mogelijk een **politiek samenwerkingsakkoord** gesloten te worden tussen de federale overheid, gemeenschappen en gewesten om het Centrum van een zuivere federale instelling om te vormen tot een ‘**interfederaal**’ orgaan. Door een dergelijk akkoord af te sluiten zal België zich voegen naar de Europese antidiscriminatie-richtlijn (die aan de Lidstaten de verplichting oplegt om een onafhankelijke instelling in het leven te roepen die tot doel heeft de slachtoffers bij te staan). Een dergelijk akkoord garandeert ook dat de expertise over discriminatie én over migratie gebundeld blijft; dat de behandeling van meldingen van inwoners van dit land op de best mogelijke manier gebeurt; en dat de overheden kunnen beschikken over een onafhankelijk expertisecentrum voor adviezen en aanbevelingen rond discriminatie en migratie.

De omvorming tot een interfederaal orgaan biedt nog ruimere perspectieven. België heeft nog geen **nationale mensenrechteninstelling** opgericht, conform de principes van Parijs aangenomen door de Verenigde Naties. Het interfederaal Centrum zou een voorafspiegeling kunnen zijn van een dergelijke structuur, via zijn betrokkenheid in de strijd tegen discriminaties en de materies betreffende de verdediging en bevordering van de grondrechten.

Een dergelijke nationale mensenrechteninstelling zou in de toekomst ook het **onafhankelijk monitororgaan** kunnen herbergen dat België moet aanduiden in uitvoering van het **Internationale Verdrag van de Verenigde Naties betreffende de rechten van personen met een handicap**. Geheel conform dit verdrag moeten de middenveldorganisaties, de personen met een handicap en de organisaties die hen vertegenwoordigen hier ten volle bij betrokken worden.

De oprichting van een dergelijke mensenrechteninstelling biedt ook de kans om de positie van het **Steunpunt Armoedebestrijding** uit te klaren. Zowel het Steunpunt als het Centrum betreuren de onduidelijke situatie die er vandaag is. Beiden gaan naar best vermogen om met deze onduidelijkheid, maar blijven vragende partij om de verhouding te verduidelijken.

Sinds 1995 al stimuleert het Centrum de **strijd tegen**

mensenhandel en -smokkel. Via een jaarverslag en andere instrumenten evalueert het Centrum het Belgische beleid, op een onafhankelijke en kritische wijze én in dialoog en samenwerking met alle betrokken instanties en organisaties. Het Centrum is momenteel de facto nationaal rapporteur en wil graag ook officieel aangeduid worden als **nationaal rapporteur mensenhandel**, zoals voorzien door de Raad van Europa en ook in de EU-richtlijn die in voorbereiding is.

Om al deze redenen vormen de komende jaren een scharniermoment voor het Centrum. Het Centrum is er klaar voor om deze uitdagingen aan te gaan, dank zij de goed ontwikkelde contacten op nationaal en internationaal vlak. Een dergelijke, nieuwe ‘architectuur’ voor het Centrum vergt ook een nieuwe naam, een nieuw logo en een nieuwe huisstijl: het Centrum werkt hier momenteel aan en zal daarmee klaar staan als het moment gekomen is. Deze nieuwe naam moet de unieke positie van het Centrum nog beter uit de verf laten komen: een overheidsdienst die in alle onafhankelijkheid en in dialoog en samenwerking met overheden en het middenveld actief is op het terrein van discriminatie, gelijke kansen en handicap, van migratie en grondrechten en mensenhandel, van armoedebestrijding. Kortom: op het brede terrein van de mensenrechten.

Edouard Delruelle, *Adjunct-directeur*

Jozef De Witte, *Directeur*

Bijlage

PUBLICATIES VAN HET CENTRUM IN 2009

1. Centrum

Memorandum Gewest- en Gemeenschapsverkiezingen 2009 (1/2009 – 82p.)

Dit document geeft een aantal prioriteiten van het Centrum aan binnen zijn bevoegdheden op grond van zijn oprichtingswet: de strijd tegen discriminaties en racisme, het integratiebeleid,...

Een paar prioriteiten voor de Europese verkiezingen 2009. Ontmoeting met de Europese Parlementsleden (3/2009 – 30p.)

Dit document geeft een aantal prioriteiten van het Centrum aan binnen zijn bevoegdheden op grond van zijn oprichtingswet: de strijd tegen discriminaties en racisme, het integratiebeleid, de analyse van de migratiestromen, de bescherming van de grondrechten van vreemdelingen en de strijd tegen mensenhandel.

Jaarverslag Algemene Werking 2008 (9/2009 – 44p.)

Het 'Jaarverslag Algemene Werking 2008' biedt een overzicht van de structuur en dagelijkse werking van het Centrum. De voorbije jaren heeft het Centrum zijn wettelijke opdrachten concreet vertaald in drie functies: 1) individuele meldingen over discriminatie of de grondrechten van vreemdelingen behandelen, 2) informeren, vormen en sensibiliseren over migratie en diversiteit en 3) adviezen en aanbevelingen formuleren voor de overheden. Het activiteitenverslag 2008 schetst hoe het Centrum deze drie functies in zijn structuur en werking vertaalt.

2. Discriminatie / Gelijke Kansen

Discriminatie op basis van handicap en gezondheidstoestand in de arbeidsverhouding (2009 – in samenwerking met Intersentia, in opdracht van het Centrum – 175p.)

In deze studie wordt de discriminatie op basis van handicap en gezondheidstoestand doorgelicht vanuit het arbeidsrecht. Komen onder andere aan bod: de concepten handicap en redelijke aanpassingen, de problematiek van de medische onderzoeken, de problematiek van de (definitieve) arbeidsongeschiktheid. Er wordt

gewezen op eventuele spanningen tussen enkele arbeidsrechtelijke normen en de antidiscriminatie-wetgeving. Ten slotte worden ook adviezen en aanbevelingen gedaan teneinde het bestaande juridische kader te verbeteren.

Discriminatie van Holebi's. Wat is het en wat doe je eraan? Praktische info en tips (2/2009 – 40p.)

Met deze brochure wil het Centrum holebi's informeren over hun rechten, over wat discriminatie op grond van seksuele geaardheid is en hoe ze hierop kunnen reageren.

Verwijzingen naar leeftijd in personeelsadvertenties (3/2009 – 13p.)

Voor het tweede jaar op rij screende het Centrum personeelsadvertenties die gepubliceerd werden in diverse kranten en op verschillende websites. Voor 2008 waren dat langs Nederlandstalige kant Vacature, Jobat en de websites Monster, Stepstone en VDAB. Langs Franstalige kant screende het Centrum Références, Vlan en de websites van Stepstone, Monster en Forem.

Werken in Brussel aan diversiteit in rusthuizen & rust- en verzorgingstehuizen. Seminars 'Werken aan diversiteit' (03/2009 – in samenwerking met de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van Brussel Hoofstad – 40p.)

Het Centrum heeft het thema van diversiteit en ouderen hoog op de agenda geplaatst. De stijgende levensverwachting, het samenwonen van mensen van verschillende afkomst en de diversiteit van levensstijl en levensbeschouwing verklaren natuurlijk waarom deze diversiteit in de praktijk wat vragen oproept.

Het Centrum heeft zich in een eerste fase geconcentreerd op de relatie tussen ouderen van diverse afkomst en de bestaande zorgstructuren. Daarom werd in september 2006 een colloquium georganiseerd waar er een realistisch demografisch beeld van de bejaarde bevolking van vreemde afkomst in Brussel werd geschetst, en een stand van zaken rond hun noden op het vlak van opvang en verzorging werd gegeven.

In navolging van dit eerste succesvolle initiatief en als antwoord op de vele vragen rond diversiteit en het

personeelsbeleid in de Brusselse rusthuizen en rust- en verzorgingstehuizen, organiseerde het Centrum in oktober 2008 twee seminaries voor de personeelsverantwoordelijken en directeurs van de Brusselse instellingen.

Hoe tolerant zijn Belgen ten opzichte van etnische minderheden? Eindrapport
(3/2009 – in samenwerking met Ipsos – 135p.)

De bedoeling van deze kwantitatieve studie is een beeld te krijgen van de houding van de Belgen tegenover de etno-culturele diversiteit. Ze polst hun gevoelens, hun gedrag en hun negatieve (racisme, xenofobie, ethnocentrisme) of positieve opvattingen (verdraagzaamheid, vertrouwen, ...) in de omgang met etnische minderheden.

Deze studie gaat dus niet over problemen rond antisemitisme, islamofobie en religieuze diversiteit. Het Centrum beoogde een analyse over de houding van de hele bevolking tegenover vier grote etnische minderheidsgroepen in België: de Maghrebijnen, de Turken, de zwart-Afrikanen en de Oost-Europeanen.

De enquête behandelt tegelijkertijd de praktische houding (het feitelijke gedrag) en de meer abstracte houding (de verdraagzaamheid). Zo gaat de door Ipsos opgestelde vragenlijst tegelijkertijd over de waarden van de ondervraagden als over hun standpunt in bepaalde concrete situaties.

De kwantitatieve studie richt zich op de mening van diegenen die tot de meerderheidsgroep van de Belgische bevolking behoren. De personen die deel uitmaken van de minderheidsgroepen werden niet ondervraagd bij gebrek aan voldoende financiële en technische middelen. In de besluiten komen hun meningen dus niet ter sprake. Een enquête over dit onderwerp vond later plaats.

Discriminatie op de arbeidsmarkt omwille van herkomst, huidskleur of nationaliteit. Wat is het en wat doe je eraan? Praktische info en tips
(4/2009 – 63p.)

Deze brochure betreft heel de actieve bevolking die omwille van hun huidskleur, herkomst of nationaliteit te maken zouden kunnen krijgen met een vorm van discriminatie. Ze richt zich tot alle werknemers, onge-

acht hun herkomst (discriminatie is immers geen één-richtingsfenomeen).

Discriminatie van personen met een handicap. Wat is het en wat doe je eraan? Praktische info en tips
(7/2009 – 92p.)

Deze brochure bestemd voor personen met een handicap of een gezondheidsprobleem en hun omgeving, wil meer bekendheid geven aan de antidiscriminatie-wetgeving en de rol van het Centrum in de strijd tegen discriminaties.

Jaarverslag Discriminatie / Diversiteit 2008
(7/2009 – 156p.)

2008, een jaar van concrete uitdagingen. De gewesten en gemeenschappen hebben het voorbije jaar heel wat wetgevend werk verricht om de Europese richtlijnen over de bestrijding van discriminatie en gelijke kansen om te zetten. In dit jaarverslag vindt u een volledig overzicht van deze nieuwe wetteksten met hun inhoud en gevolgen. De nieuwe decreten en ordonnanties betekenen niet alleen een betere bescherming voor mogelijke slachtoffers van discriminatie, ze vormen ook een volgende stap voor de oprichting van een interfederaal Centrum dat als opdracht heeft alle slachtoffers van discriminatie optimaal te ondersteunen, ongeacht waar ze zich bevinden en waar ze worden gediscrimineerd.

Delete cyberhate. Racisme en discriminatie op internet. Wat is het en wat kan je eraan doen? Praktische informatie en handige tips
(10/2009 – 32p.)

Sommige personen gebruiken internet om discriminerende uitlatingen te verspreiden tegenover personen met een andere huidskleur, religie of seksuele geaardheid. Anderen vinden het op hun beurt 'leuk', 'provoceerend' of 'anticonformistisch' om deze uitlatingen over te nemen. Wordt hierop niet gereageerd, dan bestaat het gevaar dat haatuitingen als normaal en aanvaardbaar worden beschouwd. Ook kan de indruk ontstaan dat internet een virtuele ruimte is waarop alles is toegelaten zonder enige wettelijke beperking.

Sommige gebruikers gaan er vanuit dat elektronische woorden en daden niet strafbaar zijn of niet vervolgd kunnen worden. Dat is onjuist. Het Centrum wil

met deze brochure over cyberhate internetgebruikers helpen om dit fenomeen beter te begrijpen en er zich beter tegen te wapenen.

Veruiterlijkingen van overtuigingen. Stand van zaken en werkpistes
(11/2009 – 79p.)

Het werkinstrument geeft een algemeen overzicht van de huidige normen die van kracht zijn in de domeinen werkgelegenheid, openbare dienstverlening en onderwijs. Dit deel wordt verder nog aangevuld met een reeks aanbevelingen die betrekking hebben op elk domein dat onderzocht wordt.

Voorstelling van de resultaten van een onderzoek bij bevolkingsgroepen van vreemde origine in België
(11/2009 – *in samenwerking met IRB Europe* – 33p.)

Deze studie peilt naar de perceptie van minderheidsgroepen en hun houding tegenover de meerderheidsgroep, de eventuele discriminatie die minderheidsgroepen ervaren en de perceptie van minderheidsgroepen en hun houding tegenover andere minderheidsgroepen. In dit project wordt een peiling gehouden bij volgende minderheidsgroepen in België: de Maghrebijnen, de Turken, de Subsaharaanse Afrikanen, de Oost-Europeaanen.

Onderzoek naar redelijke aanpassingen aan goederen en diensten voor personen met een handicap en personen met beperkte mobiliteit

(3/12/2009 – *in samenwerking met OIVO* – 42p.)

Het voorwerp van dit onderzoek bestaat erin de bestaande wetgeving en rechtspraak betreffende de rechten van personen met een handicap en redelijke aanpassingen te overlopen, zowel in België als in het buitenland, om een antwoord te bieden op de volgende vraag: Wat betekent een ‘redelijke aanpassing’?

Redelijke aanpassingen voor personen met een handicap. Een reeks praktische steekkaarten rond tien domeinen van het dagelijkse leven (vrijtijdsbesteding, cultuursector, vervoer, horeca, sport, private diensten, gezondheidszorg, huisvesting, openbare diensten, handelszaken

(12/2009 – 10 x 24p.)

Reeks van 10 brochures (praktische steekkaarten) ont-

wikkeld over **redelijke aanpassingen voor personen met een handicap** in verschillende domeinen van het dagelijkse leven: cultuur, horeca, openbare dienstverlening, handelszaken, ... Hiermee wil het Centrum leveranciers van goederen en diensten in verschillende sectoren sensibiliseren rond het concept ‘redelijke aanpassing’.

3. Migratie

Familie zonder grenzen. 50 vragen over het internationaal familierecht
(3/2009 – 84p.)

Als je in het buitenland trouwt, mag de ceremonie dan worden voorgezeten door een priester of imam? Moet je de Belgische of buitenlandse regels volgen over de leeftijd waarop je mag trouwen? Mag je als Belg met iemand van hetzelfde geslacht trouwen ongeacht zijn of haar nationaliteit? Als een Belgische vrouw een kind heeft van een buitenlander, mag deze man dan het kind erkennen in België? Deze brochure levert een antwoord op de meest gestelde vragen in verband met internationaal familierecht.

Dossier: Ben ik een migrant? De geschiedenis van onze migraties

(4/2009 – 16p.)

Een van de opdrachten van het Centrum bestaat erin te waken over de grondrechten van vreemdelingen. Daarnaast wil het Centrum mensen informeren over de verschillende soorten migratiestromen en hun reikwijdte. We hebben nog een lange weg af te leggen. Migratie komt vaak op een negatieve manier in het nieuws: hongerstakingen, uitwijzingen, racisme, mensenhandel ... Deze berichten werken wantrouwen en angst in de hand, ten koste van een grondige bezinning. De gevolgen van migratie worden in de media breed uitgesmeerd, maar naar de oorzaken en redenen wordt niet of nauwelijks gepeild. Migratie maakt nochtans onlosmakelijk deel uit van de geschiedenis van de mensheid. Misschien moeten we de mensen hiervan meer bewust maken om de vrees en de spanningen die ermee gepaard gaan weg te nemen. Dat is de uitdaging die het Centrum wil aangaan.

Jaarverslag Migratie 2008*(4/2009 – 176p.)*

2008 is een bijzonder druk jaar op het vlak van migratie en vreemdelingenrecht geweest. Het Centrum aarzelt dan ook niet om in de algemene inleiding van dit jaarverslag te gewagen van het 'jaar nul voor een nieuw migratiebeleid'. We nemen enkele belangrijke elementen onder de loep.

Welk economisch migratiebeleid voor België? Verslag van drie debatten*(04/2009 – in samenwerking met Koning**Boudewijnstichting – 55p.)*

Het Centrum en de Koning Boudewijnstichting organiseerden in 2008 een reeks van drie debatten over economische migratie. Dit rapport geeft een uitvoerig overzicht van de debatten, met een samenvatting van de bijdragen van al de sprekers en een kort verslag van de gevoerde debatten. Daarnaast worden er ook een aantal concrete denksporen voorgesteld die uit de debatten naar voor kwamen, en die in de komende maanden en jaren ongetwijfeld meer aandacht verdienen vanwege de hoofdrolspelers in de migratieproblematiek, en dus vooral ook van de overheden die ter zake bevoegd zijn.

Statistisch en demografisch verslag 2008. Migraties en migrantenpopulaties in België*(6/2009 – 187p.)*

De lezers vinden in het statistisch en demografisch verslag van het Centrum analyses op korte en lange termijn. Er zijn volledige tabellen in opgenomen met geaggregeerde gegevens per nationaliteit of land van herkomst. Dit verslag wil zich niet uitsluitend tot specialisten richten. Maar de beperktheid van de statistische informatie die voorhanden is in combinatie met de gevolgen van de berekeningswijze nopen de auteurs tot de weergave van sommige details en discussies. Migratiefenomenen en -kwesties waarvoor de nodige demografische gegevens onvolledig zijn of ontbreken worden aangeduid.

Meertalige brochure voor slachtoffers van mensenhandel.*(7/2009 – 62p.)*

Deze brochure wil een vermoedelijk slachtoffer van mensenhandel helpen zichzelf als slachtoffer te her-

kennen en raadt slachtoffers aan contact op te nemen - of zich in contact te laten brengen - met één van de gespecialiseerde opvangcentra. Daartoe biedt de brochure in een eenvoudige woordenschat en in 27 talen de beschrijving van uitbuitingsituaties zodat vermoedelijke slachtoffers zich kunnen identificeren en de beschrijving van de hulp en bijstand die de opvangcentra hen kunnen aanbieden.

Jaarverslag Mensenhandel/ -smokkel 2008. Bestrijden met mensen en middelen.*(10/2009 – 116p.)*

Het Jaarverslag 2008 schetst de evolutie van het instrumentarium waarmee België de strijd tegen de mensenhandel en -smokkel voert, een fenomeen dat zelf ook aan evoluties onderhevig is. Via de analyse van de gerechtelijke dossiers waarin het Centrum zich burgerlijke partij stelde en via gesprekken met actoren op het terrein, stellen wij enkele 'good en bad practices' vast. Verder vindt u summiere statistische informatie en een overzicht van de rechtspraak. We bieden u het resultaat van een verkenning in binnenland en buitenland. Tot slot formuleren we beleidsaanbevelingen.

De migratie van Belgen - Internationale Dag van de Migrant 2009*(18/12/2009 – in samenwerking met Gédap – 20p.)*

De groeiende internationale mobiliteit van de Belgische bevolking is een fenomeen dat zich sinds eind jaren 1970 gestaag voortzet. Die evolutie staat niet helemaal los van de groeiende internationale mobiliteit van vreemdelingen. Deze nota geeft verschillende statistieken en een analyse ervan.

4. Armoede**Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting.****Activiteitenrapport 2008***(3/2009 – 46p.)*

Het eerste deel van dit verslag is gewijd aan de activiteiten die voortvloeien uit de centrale opdracht van het Steunpunt: in overleg met de verschillende actoren van de strijd tegen de armoede bijdragen tot het debat en tot de politieke actie. Het tweede deel beschrijft de deelname

van het Steunpunt aan debatten en acties die gevoerd worden op initiatief van de overheid of van organisaties. In het derde deel wordt een overzicht gegeven van de activiteiten die het Steunpunt ontplooit om de kwestie van de armoede zoals de actoren van het terrein die zien meer aan bod te laten komen in onderzoek.

Informatieve nota over de complementariteit van de armoedeplannen en –verslagen die regelmatig gepubliceerd worden door de gewesten, de gemeenschappen en op interfederaal niveau (3/2009 – 5p.)

De verschillende verslagen worden beschreven aan de hand van een reeks criteria die hun specificiteiten en dus hun complementariteit aangeven: chronologie, frequentie, bron, redactie/coördinatie, inhoud, politieke opvolging. Een tabel, die is opgesteld op basis van dezelfde criteria, geeft een samenvattend overzicht van alle verslagen.

Memorandum Gewestverkiezingen 2009. Voorstellen met het oog op het herstellen van de voorwaarden voor menselijke waardigheid en de uitoefening van de rechten van de mens die ondermijnd worden door armoede (4/2009 – 105p.)

Met de gewestelijke verkiezingen in het vooruitzicht heeft het Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting de voorstellen van de overleggroepen met betrekking tot aanlegenheden die ressorteren onder de bevoegdheid van de gewesten en de gemeenschappen in een memorandum bijeengebracht.

Alle voorstellen die in dit memorandum aan bod komen, streven dezelfde doelstelling na: het herstellen van de voorwaarden voor menselijke waardigheid en de uitoefening van de rechten van de mens die ondermijnd worden door bestaansonzekerheid, armoede en sociale uitsluiting (voorwoord van het samenwerkingsakkoord).

Verslag armoedebestrijding 2008-2009. Deel 1. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie (12/2009 – 220p.)

Het verslag behandelt armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting als schending van de grond-

rechten. Alle voorstellen beogen dezelfde doelstelling: iedereen opnieuw de mogelijkheid bieden om zijn burgerschap uit te oefenen.

Het verslag vermeldt vaststellingen, analyses en voorstellen die voortvloeien uit het overleg dat het Steunpunt tussen de betrokken actoren organiseert: verenigingen waarin de armen zich herkennen, OCMW's, vakbonden, beroepsmensen uit verschillende sectoren, administraties, ... Niet elk tweejaarlijks verslag behandelt dus alle thema's die met armoedebestrijding te maken hebben, maar enkel de thema's waarover overleg plaatsvond.

JAARVERSLAG ALGEMENE WERKING 2009

Brussel, augustus 2010

Uitgever en auteur:

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
Koningsstraat 138, 1000 Brussel
T: 02 212 30 00
F: 02 212 30 30
epost@cntr.be
www.diversiteit.be

.....
Eindredactie: Nadine Brauns, Eef Peeters en Olivier Suarez

Redactie: Gert Backx, Nadine Brauns, Quentin Callens, Patrick Charlier,
Philippe Coppieters, Fatine Daoudi, Yves Dario, Françoise De Boe, François Desmet,
Marie-Pierre Despret, Jozef De Witte, Véronique Ghesquière, Fatima Hanine,
Gaëtan Smets, Olivier Suarez, Marco Van Haegenborgh, François Van Regenmortel,
Davy Verhard, Nathalie Vervaet

Supervisie: Jozef De Witte en Edouard Delruelle

Vertaling: Alphavit

.....
Grafisch concept en opmaak: d-artagnan

Fotografie: Shutterstock.com

.....
Verantwoordelijk uitgever: Jozef De Witte

.....
Met dank aan: de Dienst Logistiek, de Dienst Eerste Lijn, het Directiesecretariaat en alle leden van de Raad van Bestuur van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding.

.....
Ce rapport est également disponible en français.

.....
Alle rechten zijn voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag elektronisch, mechanisch, door middel van fotokopieën, op film of op welke manier dan ook verveelvoudigd en openbaar gemaakt worden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

CENTRUM VOOR
GELIJKHEID
VAN KANSEN
EN VOOR RACISME
BESTRIJDING

CENTRUM VOOR GELIJKHEID VAN KANSEN EN VOOR RACISMEBESTRIJDING
Koningsstraat 138, 1000 Brussel

WWW.DIVERSITEIT.BE